

శ్రీ క స్తు

శ్రీమదుత్తర రామాయణము

సులభశైలి ద్విపదలో వ్రాయబడిన
శ్రీమద్రామాయణ, ఉత్తరరామాయణ,
భారత, భాగవతములందు
ఇది రెండవ సంపుటము

కవిభాషణ, కొండేపూడి సుబ్బారావు

మొదటి ప్రచురణ

మర్మశాస్త్రము మరియు శాస్త్రీయము
నవంబరు 1981

అన్ని హక్కులు గౌరవిత

మొదటి 5-00

ప్రతి స్థాపన

శ్రీ కొండేపూడి సుబ్బారావు
47-10-8, చార్లెస్ నగరము
విశాఖపట్టణము - 18

మొదటి

శ్రీ పతి ప్రెస్
కాకినాడ

కృ త జ్ఞ త

This book is Published with the
Financial Assistance of
Sri Tirumala Tirupathi Devasthanams
under their scheme
Aid to Publish Religious Books

ఏదియు నాత్మనంది రదియిందితిన్ బహుదయ, పుణ్యగా
భావకు దీప్తురాగభ లాశరుగాభియ దేవకటిక్వర
శ్రీవిలపక్కుచామహిమచే లభియించెను దివ్యిట్టి శో
భావహమైన రూపదిభవమ్ములు సుందరముద్రగాకృతుల్.

ఈ కావ్యము శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారి
ద్రవ్యపర్యాయమున ముద్రితము
చాలి నా మృదయపూర్వక కృత జ్ఞతలు

భూ వి త

మన పురాణములు - మన సంస్కృతి

ఏ బారీదొనను తన సమాజమునకు ప్రయోజనకారిగా నుంచునటుల అలవటచుకొనిన తనన విధానమే సంస్కృతి. కేవలము బాహ్యములగు వేషభాషలతో గాక అంతరంగిక మగు మనోవృత్తికూడ సంబంధించిన విషయమిది భారతీయ సంస్కృతి యందుకొక ప్రత్యేకత కలదు. ఇహిక సౌఖ్యముతో బాటు అధ్యాత్మికానందమును లక్ష్యముగా నుంచుకొనిన తనన విధానము భారతీయ సంస్కృతి. భారతవారి నొక్క గానినే కాక విశ్వమూలన బారిని దృష్టియందుంచుకొని నిర్వచించిన పవిత్ర తనన విధానము భారతీయ సంస్కృతి.

భారతీయ సంస్కృతికి మూలాధారములైన పంచోపనిషత్తుల యందలి కొన్ని సూక్తములను చూడుడు

“స్వస్తి ప్రణాభ్యాః పరిపాలయంతాం న్యాయ్యేన మాగ్నేః
మహిం మహిశాః సహవానవతేన సహసోభవతు
సహదీర్యం కరవావహై మూవిద్యహ వహై,
సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు ఓమ్ ఇంతి ఇంతి ఇంతిః

మన ధార్మిక గ్రంథము లన్నిటి యందును ఇత్యాదు లనేకములు కలవు. ప్రణా పరిపాలనము న్యాయమార్గమున

జరిగి, ప్రజలందఱు పరస్పర విద్యేషములు లేక సుఖముగా
కాంతి సంపదతో వర్జిల్ల వలయునని నీని శీలద భావము
విశ్వ మానవ కళ్యాణమే అశేయముగా నిర్వహింపబడిన సార్వ
జనీన సార్వకాలికములైన కాశ్వరధర్మము లివి ఈ సోమపు
త్రేతనే భారతీయ సంస్కృతి ప్రపంచ విజ్ఞాతి నందినది

ప్రపంచమందలి ఇతర దేశములు కన్ను దెఱవని పూర్వ
కాలమునందే ఇట్టి మహానీయ సంస్కృతిని విజయవంతముగ
ప్రచారము చేయగల్గినది వ్యాసుడు చాల్చితి మున్నగు మహా
ర్షులు బ్రహ్మజ్ఞానులు, తపస్సంపన్నులు, నిస్సార్వభౌములు,
ప్రహేళకులు అయిన మహర్షు లెందఱో మున్ను ఈ దేశము
నం దుద్భవించుట మన భాగ్యము ఆధ్యాత్మిక చింతనావశ్య
కతతో కాదు తీర్తమ మానవధర్మములను ప్రజలలో విస్తృ
తముగ ప్రచారము గావించుటకై అనేక పురాణ ఇతిహాసము
లను వ్రాసి ప్రజల కందఱేసిన మహాత్ము లీ ఋషులే

ఈ గ్రంథములందు భగవద్వహిమాళి వర్ణనముతో
కాదు, యోగయోగముల నుండి భారతదేశమున జ్ఞాన
యోగులు, కర్మయోగులు, తీర్తమవర్తనులు, ధర్మచారులు
నైన వెళ్ళి ప్రసిద్ధ వ్యక్తుల జీవిత చరిత్రములు కలపు ప్రతి
గాథ యందును దైవభక్తి, సత్యము, ధర్మము, క్షామము
మున్నగు నైతిక విషయములెన్నియో ప్రబోధింపఁజేయుగ ప్రకా
శించుచున్నది ఈ పురాణాదిహాసములు బహుజనములయందు

బహుభాషలును వ్యాప్తిగాంచి జగత్పూజ్యములై యును
చున్నది

అమరవాణి యగు సంస్కృతమున అదికావ్యముగ
(శ్రీమద్రామాయణమును వ్రాసిన కవి వాల్మీకిమహర్షి
(శ్రీ మహాభారత, భాగవతములను వ్రాసినది వ్యాసమహర్షి
వన్నయి, తిక్కనాది మహాకవులు ఎన్నో శతాబ్దాల పూర్వమే
వీనిని తెలిసింది అంధ్రజాతికి మహాత్కృష్టమగు నేవ గానిం
చిరి మహాకవి సంస్కృతికి జీవగజ్జలు, తీర్తమములు, కాశ్య
తములు అయిన మానవ ధర్మములను బోధించు ఈ మహా
కావ్యములకు అంధ్రమునకు జే పెక్కు అనువాదములు, అను
సరణములు ఆ తరువాత వచ్చినవి ఇంకను వచ్చుచున్నవి

ప్రపంచమందలి వివిధ దేశములు ఒకదానికొకటి దగ్గ
ఱకు వచ్చుచు, ఒక జాతిని మఱొక జాతి ప్రభావితము చేయు
చున్న నేటి కాలపరిస్థితులలో యుగయుగములనుండి అవిచ్ఛి
న్నముగ సాగుచు పర్వ మానవజాతి కాతర్వచా)యియైన
మన సంస్కృతి, ధర్మములను మఱింత పటిష్ఠ మొనరింప వల
సిన అవశ్యకత నేడెంతో యున్నది ఈ జీవన విధానము
నందలి గొప్పతనము, సత్యము ప్రతివ్యక్తిని తెలియ
జలయును

ఈ అశేయముతోడనే, వేదోపనిషత్తుల సారముగు
శ్రీమద్భగవద్గీతను, పంపూర్ణముగ సులభమై లి తెలుగు పద్య

కాశ్యపములతో నరువదింది ఇటీవలనే ప్రచురించితిని ఆ కాశ్యపమునకు విశేష ప్రజాచరణ లభించినది - నేను మరల, సామాన్యులను హిందూ ధర్మము ద్విపదలో శ్రీమద్రామాయణము, శత్రురామాయణము, మహాభారతము, భాగవతము లను రచించి అంధ్ర ప్రజల కందించుచున్నాను అనుబంధ కథలును, వర్ణనలును పదలి ప్రధాన కథాంగమునే వినియించు పొందుపఱచితిని

ఈ కాశ్యపములవలన, మన భారతీయ జీవన ధర్మము లను సైకికాచర్యములను చదువరులు ఏమాత్రము గ్రహించ గలిగినను నేను కృతకృత్యుకవని భావించెను ఇట్టి యుత్కృష్ట గ్రంథములను పంజీరించి చాములలో కొన్ని లోపములు దోహదులును రావచ్చును వానిని పఠితలు సహృదయులతో చూడవలెనని నా మనవి

ఈ కాశ్యపముల ముద్రాగతు కొంత ద్రవ్యసహాయము శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువండి లభించినది వారికి నా మృదయపూర్వక కృతజ్ఞతను, మంచనములను యితియొక సారి తెలుపుచున్నాను శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి అనుగ్రహమున నా యీ కాశ్యపములు ప్రజాచరణ పాత్రములు కాగలవని విశ్వసించుచున్నాను

— గ్రంథకర్త

నమర్పణము

దైవసన్నిభులు, భారతదేశ విఖ్యాతికి

మూలకారణులు సర్వజగత్పూజ్యులు అయిన

శ్రీ వాల్మీకి వ్యాసమహర్షుల పాదపద్మసంస్కరణ పూర్వకముగ
ఈ కావ్యము సమర్పితము

1

శ్రీకర మున్నతాశయవిశిష్టము సర్వజనప్రమోద సా
ఖ్యాకర మార్యధర్మపరమార్థమునై విరసిల్లు రామగా
థాకమనీయ కావ్యకవితన్ భువికిచ్చిన పుణ్యరాశి వా
ల్మీకి కేలుమాడ్చి ప్రణమిల్లెద నాదికవింద్రమూర్తికిన్

2

వాసిత ధర్మమార్గవిభవాత్ముడు సర్వపురాణకర్త ప్ర
జ్ఞాసముపేతు డుజ్జ్వలయశఃకలితం డభిలాగమార్థవి
న్యాసము లేర్పటించిన మహామహితాత్ము డనంతశేముషీ
భాసురమూర్తి వ్యాసభగవానుని కంజలివెట్టి మ్రొక్కెదన్

3

ఆ వాల్మీకియు వ్యాసమూనియును దివ్యప్రాభవులే భారత
త్యూవిఖ్యాతికి మూలకారణులు లోకక్షేమ కార్యైక దీ
త్యూవేశ ప్రథమానమూర్తులు జగత్ సంపూజ్య లామానిరాట్
సేవాసంస్కృతి కీపురాణరచనల్ చిహ్నములై పొలుపుతన్

ప్రార్థన

శ్రీ విఘ్నేశ్వర ప్రార్థన

విలసితసత్కృపాన్వితుడు విఘ్నములన్ దొలగించు దైవ ము
జ్వల శశివర్ణసుందర శుభాంగుడు భక్తుల పూజనాదులన్
దొలుతగ స్వీకరించు విబుధోత్తముఁ డార్యకు ముద్దుబిడ్డడై
యలరస గుఱ్ఱవేలువు గజాస్యని గొల్తు పభీష్టసిద్ధికిన్

శ్రీ సరస్వతీ ప్రార్థన

నలువకుఁగాణియై నిగమచాదము లొప్ప పసిండివీణపై
లలితములైన బ్లానరుతులన్ బభికించిన వేల్పుటమ్మ వి
ద్యల నిడు తల్లి శారద మదర్పితసత్కృతు లుది కూర్చియై
వెలయునుగాత నాహృదయవీధుల కావ్యములల్లువేళలన్.

సర్వ దేవతా ప్రార్థన

నలలితభక్తిఁ గొల్పు జనపంతతికిన్ కరుణాంతరంగులై
కలుములనిచ్చి నిస్తులసుఖమ్ములఁగూర్చి మనోవికాసముం
గలుగఁగఁజేయు భక్తజన కల్పకరాజి త్రిమూర్తులాదిగా
నలరెడు వేల్పుసాములకు నంజలులన్ ఘటియించి

ప్రణమోదన్

పురాణ ప్రశంస

దురితములెల్లఁ బాపి పరితోషముపొందు కర్తవ్యము
 ధరణిని సౌఖ్యసంపద బురారముగా నికు దివ్యగాఢ లెం
 దఱు రచియించి రేనియు సదా ముదముచ్చు పటంచు భక్తి నీ
 పరమపురాణగాఢలనె వ్రాసితె నింకొకమాట వేడుకన్

కవి పండిత వందనము

పెద్దలెల్లఁ బ్రేక్షి, పృథివిన్ మధురమ్మును శబ్దసిద్ధితో
 పద్యము లల్లి నట్టి కవిచండితకోటిఁ నంజలించి నే
 నొద్దిక నీపురాణ రచనోద్యమమున్ గయింకొంటి కావ్యమం
 సిద్ధిఁ దిత్తమం దభిలషించుచు వారలొపగు దీవనల్

ఉత్తరమాయణ కావ్యప్రశస్తి

పరమశ్రావ్యమౌష్యయామితకథా శవ్యంబు దీవ్యత్సుధీ
 పరిపత్సంతతసేవ్య మ్మృతపసంధావ్యంబునై మించు ను
 త్తరరామాయణ కావ్యమున్ మృదువచోధారాల్ల సందర్శ ని
 ర్భరతత్తద్రసముల్ రహింప రచియియంటానికిన్ వేషుకన్

ఆచార్యశి మనీషివర్య మితిసంధాహర్య సంశోభితం
 శైవిశ్వాతిగకాదితార్థఫలదంభై శ్రీవదంభై మళ
 త్తావాసంబులు మాఘసిందవపు రామౌచత్కథాక్షరపా
 రావారంబు సుమాశ్రయింతు కవితాప్రఖ్యాతి కర్తవ్యంబుగన్

ఉత్తరరామాయణము

-కవింబి పావరాజు

వివేచనావిక

	పుట
కృతజ్ఞత	
భూమిక	1
సమర్పణ	v
ప్రారంభ	vi
చిత్రరచనామయగా కావ్యప్రశస్తి	viii
పూర్వకథ-	
శ్రీరాముని జననమునుండి రావణావధ వరకు	1-10
శ్రీరాముని చట్టాభిశేకము	11
అగస్త్యునిమునుల రాగ	12-13
రావణుని చరిత్ర	14-44
జననము 16, ఇంద్రజిత్తు 19, శైలానమున పరాభవము 19, దేవవతి 20, దుష్టచర్యలు 22, కాత్తనీయము 23, వారినో పోయ 25, దేవతలపై దండయాత్ర 26, బలి 28, పరివరిల కావము 32, పలకూటగురికావము 34, మిథునాదుడు దేవేంద్రుని నోడించుట 36, కపిలునిగురి పెరిగించుట 38, పవర్తకు- మారునితో సంభాషణ 42	
అంజనేయుని చరిత్ర	45-49
వారినుగ్రీవుల చరిత్ర	49-52

అగస్త్యునిమునులకు వీడ్కోలు	52
బంధుమిత్రులకు వీడ్కోలు	53
కాయరాజ్యము	55-57
సీతాకాముల వనదిహారము	57
శ్రీరాముడు సీతను త్యజించుట	61-68
సీతావరితాపము	69-70
సీత వార్షిక ఆశ్రమముఁజేయుట	71-72
లవకుశల జననము— బాల్యము	73-76
లవకుశులు రామాయణము గానమొనర్చుట	76-77
శ్రీరాముని నిర్వేదము	78
లవగాసుర వధ	80-82
శ్రీరాముఁ డగస్త్యుని క్రతువుజూచుట	83
శ్రీరాముని అశ్వమేధయాగము	84-86
లవకుశు లయోధ్యలో రామాయణము గానము చేయుట	87-91
శ్రీరాముడు సీతను రప్పించుట, భూతేలి సీతను గొంపోవుట	91-94
సీతకొఱకు శ్రీరాముని దుష్టము	95
శ్రీరాముడు భూమిపై బొంగుమును వ్రతయోగింప బూచుట	97-101
కౌశల్య నమిత్ర కైకీయల మరణము	101
భరతుడు గంధర్వుల సోదించుట	102

భరత, లక్ష్మణ, శత్రుఘ్నుల మేతులు	
తేర్చుట రాష్ట్రములకు రాజులగుట	102-106
యముడు రాముని దర్శించుట	106-107
లక్ష్మణుడేవుని మహాపరస్థానము	108-114
కుశలపుట చక్కాళిగీతము	114-116
బంధుమిత్రులకు శ్రీరాముని విశ్లేషము	117-119
శ్రీరాముని పై కుంభమునకు పంచేయుట	119-126
పై కుంభమహిమ	126
ఫలశ్రుతి	127
గద్య	128

శ్రీ రస్తు

శ్రీ ఉత్తర రామాయణము

పూర్వ కథ

(శ్రీ)రాముని జననము నుండి రావణవధ వఱకు)

బాలకాండము

స్వీకృత —

శ్రీరమణీయమై వెలువారుచున్న

భారతోర్విది యున్న పాలించిపట్టి

భూవాభ్యుదయము ముఖ్యులై యులరి

రాగ కైశినివారు భానువంశజులు

తమ కయోగ్యయై రాజధానిగ వారు

కొమరొప్పు నేలరి కోసలావనిది.

ఇనవంశవృక్షుల యేర్పడియందు

జనులు ముఖులరి నకలగుంచరూ.

ఇనవంశజాతులై యిల నేలిపట్టి

భునులలో నశరభయనుశేఖరు శౌర్యుడు

మరలీ పాడునై యరిగిన భుజులు
 భగవతే నాకడకు కండ్రియు వోలె
 మునివశిష్ఠుడు నీతిశాధముల్ నుడువ
 ఎవయ్యడు కవయిత్రు లెలమి నేరించు
 కాశ్యపుడు ముక్తితైలై యింక
 వాసిగ మువ్వకు భాగ్య లాభని
 పుత్రకామేష్ఠిని పొలుపాకఁ జేసి
 పుత్రులు నలుపురిన్ పొందె నాశ్చర్య

భాగ్యసంపదకు నై కృష్ణులు చాల
 ప్రాజ్ఞులై జనులకు గాఢించుచుండ
 వారిని వధియింప వసుధనై పశుడు
 శ్రీరాముడై పుట్ట నారాయణుండై
 కాశ్యపుచ్చాప భువవస్థుఁ జగుడు
 వాసిగ శైవకు భరతుండు బుద్ధు
 కలిగి విద్యుడు మరు లల ముక్తికరుడు
 నలలితుల్ బహ్మణశ్రమభిన్ను బడంగ.
 నై నాంశ జనితు లాశవయులు జూచి
 భోజులు మప్పొంగి ముదమంది మిగులు.
 విలసిల్లకొఁ గాటు విద్యలన్నిటిని
 పొలుపాక నేర్పి రావుత్రు బంతులు
 వీరాశ్చర్యము విజ్ఞులు బహు

వారిని గయిగొన్న వారెల్ల పొగవ
 కనుగోయమూర్తులు రామోష్ఠ్యులు
 కనుజంట వీక్షకు భరణి నవ్వుచును
 చిన్నకవయసంత (శ్రీ)రామమూర్తి
 నన్ను కళార్యముల్ పలిపె నన్నిటిసో.
 విశ్రుల ధనుర్పాదవిద్యులఁ జూచి
 కవేలి జన్మముగాఁ దె రాటకం జూపె
 మునిగాఢిజాడు రామభవకేను పెద్ది
 వినుక బలూల విద్యుల నిచ్చె.
 సతి యపాల్య కొనంగి కావయోక్షణము
 యతితోడ వితిలకు సరిగి రాఘవ్రామ
 భువమైక పాదువిల్లు కరమున విజేరి
 జనకజన్ తెంజ్లాపె జరుగుయింట
 నిజువయ ద్వికను మృగణ దీపింప
 పరశురాముని గర్వభంగ మొనరె

అయోధ్యాకాండము

క్యామకుంజయచును సర్వణరాశి
 రామజన్మను ప్రీతి ప్రణల కంఠపకు.
 సర్వనమస్కంతు నిర్మనంభుంతు

దీర్ఘికి వేల్చోని ఉత్తరూశయము
 ప్రబలితదగులు ప రాముని గాంచి
 తనమది నుచ్చోనికి దశరథవృషతి
 యావరాజ్యమృత కథిమిత్తుఁ జేయ
 భాదించుచుండగా వచ్చి కైతేయ
 భరణివాళుఁడు ముమ్మ తనకిచ్చివట్టి
 తరిమిల రెండేటిక లవ పంగఁ గోర
 వదిలి రాముఁడ బడి పురాలు గోంగు
 తనమయి భరణుని భరణిఁడు జేయ
 పువమివేసితి తనవవతి గోరకలు
 విడుగురాముగఁ దోలి పృథ్వి మూర్ఛితై

అరణ్యకాండము

జవమని వాగ్దాసమను నిల్పుకొంటు
 వనిశేగ రాముఁడు మునివేష మూని
 వీరయి లక్ష్మణుల వారని దానక
 ప్రీతితో వదిలి విశిషభాములను.
 ములెఁడు రామునికయి కోకిలి నింగుల
 మృతఃకెందె దశరథమేదిరీకుండు.

అన్నరాజ్యమును కానాశించుటోక
అన్నపాదుకలని అర్థించి తెచ్చి
భరతుడు వాని పట్టాభ్యుగ్రహి
ధరణిని కాలించె ధర్మచూర్ణమున
వదులందు దిరుగు రామునిపద్ద శ్రీ
మునులు వచించిరి పరజాలబాధ
జనులను బాధించు దురుజాల నెల్ల
దునుమాడును నటించు ముదలకుం తెప్ప
దండకాటని శ్రీ తపవారిసుడి
యందును శ్రీరాముని శోకరక్తకుటిం.

దర్శాశిష్యమున దానవవధి
శూర్యుని యొకడు మందరాశ్మరిని
ప్రేమించితిని నిన్ను పెండ్లాడుదును
రామునిపద్దకు రాజోపుతండ్రి
మునుచెప్పులో గోయింది పోత్రోత నరకుడు,
విశ్వకాశ్యపు యాదు వేదేగ శ్రీ
భరమాచగారులు బురికొల్పి మును
దురమున రాముని అరిమాన్పు కొలకు,
దునుమాడె రాముని దురుజాల నెల్ల
మునులును జనులును ముదమంది పొగడి.

అన్నరావణశని కామయు నేసి
 ఎన్నయో కల్పించి యేమేయె నుడిచి
 శ్రీరాము రాష్ట్రమన్ నీత యందమును
 ప్రేళెచె లెచుగ నేగఁ దీర్చంగ
 వరములు బ్రహ్మచే లవసి గర్వమున
 భరణీపైఁ దిరుగుచు నురలను చలుల
 వలంబాధల బ్బట్టి సాధించుచున్న
 ప్రళయదర్శాదుఁ జారావణానుగఁడు
 రాముని పంపింప రావణుఁ డంత
 రాముఁ డున్నట్టి యాశ్రమవీడుకడకు
 మాయలేడిగ నంపె మారీచు నొని
 ఆ యేగిఁ బెమ్మని యునియె యడుగ
 రాముఁ జాలేటి కయిమున నేగ
 రామిత్రియును జోయె రాముని పెరుక
 కడుశ్రేయఁ జేకెంచి తపసి వేషమున
 బహుబక్ చెలులట్టి తపలంక శేగ

నీతడు బలియని చెలులట్టి యేగు
 కైలేయు నదియించి కైర్యాన పో
 పడుములే నిలుగగా వసుధపై మూలి
 ముడిబటాయె వా పరిగరమందె
 నీతఁ బదము శ్రీరాము పరసి

తై వేయః పోక్తుడు తపస్వియై వచ్చి
జానకి గొనిపోవు నంగతి మనవి
ప్రజామూల విడిచి వారాముని ముందె

కిష్కింధాకాండము

భూమిజన్ గానక రామలక్ష్మణులు
వేమూరు చింతించి యెవఁడు వసులు
చారిత్రమును కలంధ తైత్త్యుని జంచి
యేరి కిష్కింధ శ్రీకృష్ణానందమున
పాదుమంత్రుడు తనియెడు వనచరమనుడు
మరులందు రామలక్ష్మణులను జూచి
కవరాజ సుగ్రీవుడతఁడు గొంపోయి
నివులత చాకిరీ స్నేహమ్ము నెఱపె
శ్రీరాము రాకకు కారణ మ్మెఱిసి
ధామనీవాతము తప్పక యెఱి
కనుగొందు పనిచెప్పి కవితము తఱ
తపస్విని గొని తనయమ్మచారి
తనకు పరిరెల్ల దినిత రాముని
జంజాలి రాముడు వానిని జంచి
చరిత్రాని ముదమ్ము నెఱిగించె మిగుల.

సంందరకాండము

అనిపెను మగ్ధిశ్రుఁ జన్నిదిక్కులకు
తన కిహిసను బసకబన్ బెనుక
చాచునుంతుఁ జంకలు పల్లి లంఘించి
బసకబన్ లంగరా పసమునఁ జాచి
తనచారి కక్షమా దనుజుల నెల్ల
చురుచూడి లంగమ తుదముట్టుఁ గాల్చి
అతఁడొక రామఁ గలంగుళియకము
జానఁ కిది రామునంగఁజె తెల్పి
అమె శిరఁబున నవనిజ యొనఁగ
రామున కిది యెన్నిమరువఁబుట్టుఁ గూర్చి

యుద్ధకాండము

ననకరాసేన తన్నుచునరించంగ
ననకఁ జేతుల నొనరించి చాటి
చురుక్కొలులంగనై చందెల్లై రాముఁ
దనువనువిక్రమం బును లేఱమున
రావణున్ విజనాడి రాముని శర
రావణునిదనుం బా విభీషణుడు
కొను కింబ్రోవెన్నను మంభకర్ణుండు

నమవగాఁ జనకంబు కనుగొన మమక
 నమజపై పద్మమాలోచిత చరణంబుఁ జేగ
 పుసేయ శ్రీరామమమతామ్ర పైఁ
 రామరావణ ముహురణ నమద్ధతికి
 ధోమిధరమయ్యో ధోమి యల్లాడ
 వనచరుల్ కంటి వమజపిరులను
 ధునుఁ దిండ్రజిత్తును దునియె లక్ష్మణుఁడు
 శ్రీరాఘవుఁడు వీరవారాయణుఁడు
 ధోరకాబ్దుక మెత్తి కూల్చెను ధరణి
 శ్రూరులొ రావణ కంభకర్ణులను
 ధామినియలనుచ దైత్యుల బాధ
 లగిరించి శ్రీరాముఁ డొనరించెట్టి
 ధునకార్యమథ తల్లి జన్మలును మునులు
 విజయభవామలన్ వచ్చి వేసోళ్ళ
 విడులింది రాతని విజయవైభవము
 దివిమోడ మ్రోగెను దేవమందుభలు
 భవిమోడ గురిసెను వ్రేప్పవర్షములు

దమకాదింట వసింపె తనకన్న యెనుచు
 మునమున శంకింప ధునుఁడు రాఘవుఁడు
 తనకు పోలియ్యుచు ధరణిఁ బాట
 వనలమ్ములొ మాఁగి యవనిజనేత,

ఆ విధములు లంగ కథివరిఁ జేసి
 పాపని మొదలగు వారిలోఁ గూడి
 భూరింజం గై కొని పుష్పక మెక్కి
 రాముఁడు విజయాభిరాముఁడై యేగ
 పాశీతవగురి నిర్వపాదలయన
 ప్రాశస్త్యైశ్వర్య స్వాగత మొనఁగ

శ్రీ ఉత్తరరామాయణము

ఉత్తరకాండము

శ్రీరామ పట్టాభిషేకము

శ్రీరమ్య పవరత్న సింహాసనమున
శ్రీరాముడును సీత చేరి కూర్చుండి
మనమున మహిమగ మాతకౌశల్య
మునిపసిస్థానులు లనరి దీనింప
ఇరుగవ సోదరు లెలమి నిల్వంగ
చరణముల్ హేమమంత్రుఁ డెఱచి సేవించ,
తగు కామకలు నీయ భామనీపతులు
అగణితమునమున నలని భోజనము
నేడమాటలు కాస్త్రవిధిమంత్రములను
మోక్షముతో వచ్చి మునులు పఠించ
భారీదానముల పుష్కరతక్కుతుల
భామనీపతి లెల్ల తనది సేవంగ,
నలనిత మంగళస్వరము లింపార
విలసితపామ్రాజ్య విభవము లలర
విప్రుల పావననదీ వియలోచకములు
కవులెరి కొనిరాగ కవకపాత్రముల

అమరావతీ పగరాధిక్య మెల్ల
 పమరై నయోధ్యయం దానాఁ పమగ
 ధాయనీ కృత్వర్యదాయక మృగుమ
 శ్రీరామపట్టాభిషేకమ్మ పరిగె
 తమకొక్క పేదరి ధరణి నీవాఁడు
 కరుణియవనార్తి శ్రీరామచంద్రులకు
 రాజయ్య రాజ్యముల్ రాజ్యుల పదము
 ధూళిమ లాఁడవచ్చెనీ : తెరి
 వారి కడుగొమ్మనై యలవాఁడు నర్వ
 మరల కిచ్చివమాట నజమేర్చి నాఁడు,
 దక్షిణం దెగటార్చి భృమ్ము విలిపె
 నిది పార్థమమ లొంది కమయ తెల్లగుడు.

అగస్త్యుని మునుల రాక

రహీమిరాఁడు రామని రాజ్యప్రశస్తి
 బహుమతిమ్ముల విని ప్రయదమ్మునంది
 భుజుఁ దెగవెల్లందును కన్యాభ్యుఁ దాది
 మును లేగి శ్రీరామమమశేఖర బారి
 కమలతో నేటికి రామరాజ్యమున
 కమమూర్తులకు నీర్తి కపరివ దమమ

"మేదివిరాసుండు మేదిత్రేయగుడు
 తవంబ్రపురుషుడై యలరాసు గతి |
 రాజ్యపలుకెల్ల రామరాజ్యపు
 పూజ్యుడై యెల్లపు సొలుతు గానఁ బుడు
 నేదిభక్తుల రాము విరుది గాదింది
 వీరింది రాసందభావ మ్మి లెదగఁ.

మా మలరాసుడు మహామహ విసుల
 అనందభరితుడై యలరాసులై
 మునులకు భక్తితో యెక్కి పూజించి
 విధయభాషముల ప్రతితో వారి
 కుశలమ్ము గాసుగుఁ సూర్యుండఁ జేరి
 విశిష్టమ్ముగా నిట్లు విజ్ఞప్తిఁ జేసె
 "మేదివిరామల మేదిత్రేయ
 నేకగ్వారావులు విజ్ఞానభద్రులు
 అనుచుచెప్పలు లంకలు మీరు
 తమరాకచే నేను భక్తుడనైతి
 మీరు మహర్షియు మేధాశిష్యులు
 మీరెటుంగని విశ భామని దేవు,
 అనుచుచెప్పలు యీలంక కరిగి
 లెదగంబు యెటుంగని విక్రమం లెదర
 మహామాదిత్యి గాని మహారామముల

మృత్యువలె గల నొక భువనంబునవిష్కా,
 అరాధనమునకు పితృపితృలగుచు
 భావన పరిపాటి నీకు తెల్లయినో
 అంతటి శక్తి యెల్లప్పుడు వశమగు
 పారశ్రమ్యగా వారిచరితవిష్కా వాడు
 విని రిప్పుడు అని వీడు మునియగున్మృతము
 వినియెదె నెల్ల రావణజాల గూర్చి

— —

రావణుని చరితము

“సర్వవిష్కా నీవల్లు నశలమల్లు రామ !
 అశ్వింబీరు లాయమిదు లంచమును
 రామచంద్రవా ! విను రావణుం దనంగ
 సామాన్యకై య్యుడు భూమిని గాడు
 అనఘం బ్రాంత్యుని మునియ్యుడు పగుడు
 జనియించి వరములు ఖరముగా పంది
 జగమునందున నకపాటి నేరమును
 తెగువతో విరిగిన ధీమ నశలము
 విను మాతనిచరిత్ర వినుమందు ముదిచె
 మునియగున్మృత నీకు యెవరిమందియియో

అం బ్రహ్మోత్పత కర్తవ్యోనమమ
కలమ పుస్త్యుతత్ కమగౌప్యమలమ
గృహితుమతుయంతు కన పుస్త్యుతమ
విరుతతవశ్చలి విశవో.లనిది.

మునిభరణ్యులని పురికయంతు
ధనమ మలేయంగన విశ్వంతు
భుజువశ్చ మలేం తొలరింది ముని
ప్రహరవరమ్ములు బ్రహ్మలే నుండి.
మరిమి బ్రహ్మ మలేయవ తొలుగ
భూదిమానమ్ము పువ్వుక ముజగ
ధనభుల్ తనయొద్ద తవరాయంతు
అనకుది యానని గొని మలేయంతు
పాలించుచుండెను నైశవోచిత
లాలితనగరమ్ము లంకాపురమ్ము

అనురంజిత పైత యుబహ్మవంతు
వసుధపై గృహించుచుండెను శ్రీరామ!
అతిమనంతులున్ అతిమృదువులు
అతిగర్విరాత్ము లాయ మరులయందు
మహిమినుం దుండె మూల్యవంతులు
జహంవరమ్ము లతుండు బ్రహ్మలే అవని
లేదీద్రునై శిశి దీయని శిశు

సిక్పాగరిమచే నీచేరః జచ్చి
 ప్రాకుంపగరికి వచ్చిరి తిరి

జనియించె నాపెక్క పదితల్లి కని
 విరుగనర్హులును విధిమాంబునగ
 మునిగేమములు చార్చి ముగియబోదనులు
 పదముల భువనప్రేతము లొనర్చి
 పరములు బ్రక్కచే బడసిరి పెక్క
 భరణియొనున పారసులేపంగ

నదుఃఖల్యు డని యెట్టిపరకును గొనక
 మర యుత్త గంధర్వ గరుడోరగములు
 మితి దేనిచేసూత భరణిలోఁ దడకు
 మిరణిమ్మ లేకుండ పరమును బొంది
 ఇలయందుఁ దన కెవ్వ రెనును లేరనుచు
 బరితొండై రావణుండు తలయచు మందఁ
 ధామని పెరువ్విడ తలపరమ్ముగను
 పోర వానక్తితో నుంధకర్ణుండు
 అల విధిమాంబులది కలరి విరించి
 నందిక నర్హుల నందద నిచ్చ

ఇంద్రజిత్తు

నయశీల సుందరి నవయావనాంగి
 యయిన మంజోదరిన్ మయుని పుత్రికను
 పరిణయ మ్మాడెను వలచి రావణుడు.
 అరుదెంచి మయుడంత నల్లునికెలమి
 బహుమానముగ నిచ్చె ఛాటవోడగ
 మహనీయమగు నొక మారణశక్తి.
 అనియందు శ్రీరామ ! ఆ శక్తివలన
 మనలక్ష్మణుడు మూర్ఛమునిగె నానాడు
 దిరిజవాఘడు తనసతియందు గనియె
 సతిసాహసుం డగు సుతు మేఘవాదు
 నిలయందు నీరఁజే యింద్రజిత్తయ్యె
 బలమున దేవేంద్రుఁ బట్టి యోడించి

రావణుడు కైలాసగిరి నెత్తటోయి
 వరాధవ మందుట

తనబలమ్మును జూచి తనయుని జూచి
 దనుజసేనల జూచి దర్ప మ్మొనంగ
 రావణుఁ డొనరించు శ్రౌర్యమున్ రామ

భావించ నేరిన పలుకుగా నెలవ
 లంకాపురి భాగ్యంబు వానిగది
 కల రేలంతయు స్వాంతమృతండు
 అన్న పురుషునై నడిచి దండెత్తి
 క్రమ్మనఁ గొనియె లంకారాజ్య మెల్ల
 తనపుష్పకర్మాను కపలంక నెల్ల
 భవదుండు విజృంభి గది దీక్షావసూతు
 శివుని కైలాసమ్ముఁ జేరి వసించె.
 అవమున గటకను తని రావణుండు
 కరముల పంపించి కైలాస మెత్త
 పానుండు గోపించి యాయమను నభ్యుటన
 గెల్గింప గట్టిగా నిలిపించి యదుమ
 ప్రాణభయమ్మున రావణుఁడంత
 వేవోళ్ళ దీక్షలై విడుతించి మ్రొక్కి
 శివుని ద్రవ్యమొగఁ జేసి ప్రార్థించి
 ప్రదియల వరములఁ బునఁ పెక్కింటి.

రావణునికి వేదవతి భావము

అభవుని మిన్నన లంది రావణుండు
 అభయఁడై విహరించి యమకలోకమున

హిమగిరి కరుదొంది వీక్షించె వగుట
అరులకవస్థిని యగు వేదవతిని
మని కుశేధ్వజా దామ జపగండు మదిని
వనబాహునకె తన నడయ నీరుంగ
తలచుచు భరణిపై తీవ్ర చారించె
తలపు రాహునిపై నె నిలిచి వేదవతి
అవేళనుండియు నకినిష్ఠుడై
గాదియచుండెను కలిసతపమ్ము.

అది యెవోయిగ ఎరామె యోవనము
కామించి రావణుం దామయే వేరి
యెంత యృహమాచి యేమిచెప్పినను
సుంతైన వివేక వాసుదత్తి వేదేశు
కరమునఁ గొని బలాత్కారమ్ము వేయ
యెవ్వన వాకని యెవ్వఁడ ట్రోసి
“ఓరోరి దుష్టుడ యోరి రావణుడవి
క్రూరత పోలన్త్యకులయెల్లఁ బెట్టి
ఈరాచోకమమ్ము లేల చేసెవచ్చ
నీరొగ రణగంగ నేను భాటునెన్న
మరల బద్ధించు నిమరణహేయపునీ
మొలవకు దొయూట మనమున నింక
నీవు కావిన వేదా మేనొల్ల” ననుచు

పావన నిజయోగ పావన కిధల
నా నేడవతి హృద్వి యాహంతి యయ్యె
క నేడవతి పాశపాపేశములకు
అదీప) కావచాశ్మయ్యల కడలి
పై కేయవాళుడు దీనుడై నడలి.

ఆ మహాంష్టియే ఆ నేడవతియై
భూమి నీరయై తృప్తి శ్రీరామ !
ఆ శేషశుభ నీవు ఆంష్టి నీర
పై కుంభకగర దూపాశేషపురము
మో తపాధలముగా నీరను నిన్ను
శ్రీశివ గంటిలు శ్రీరామ" యనుచు
ముని యగస్త్యుం డిట్లు వినిపించె మరల
వినుచుండ రాముడు విభయభావమున.

రావణుని దుష్టచర్యలు

అతికడే మిథవ మంది వచ్చెటికి
దిలిపవాళుని మతి తిరుగనే శేను
తన బలగర్వముల్ తపప్రాథవము
తన యున్నతిని బాహు కలఁచె నెడతల.

మృణువాలోకల సూత్ర మునుల హింసించె
మహాపాతురః బట్టి ప్రసరించె మిగుల
ఉండరాదని యెను రుద్ధిపై తనకు
దండియై శిరుగాడు యెడె రావణుడు
ఇవకులయ్యున మున్ను బోయించి బట్టి
అనరణ్యః డిను నయోధ్యాధీశ్వరుడు
రణవీరుడై పోరి రావణ తోడ
మరుశకు రుదను వీర తరిర్చు

కారవీర్యుని నిరీరించి రావణుఁ దోరుట

మూలీచ్ఛరీ రాజ్య మనుజేశ్వరుడు
కాశానరాత్రుడు లో వరసు వీరుడు
క్రికాలియఁ బలహూర్తిమంతుడు
కారవీర్యాఖ్యుడు కలను రారాజ.
హూర్మియై రాణులం నూడి యాశండు
వర్మరాశీరావ నయగార మొప్పు
విలసిలితం నేక్కి లింపార
అలికవిహారముల్ బలవంక నేగ

కారవీర్యుని బలహూర్తి గాలించి

కాక వీర్యుని గెల్పు కాంక్ష మీఱంగ
రావణుం కేగితి రణధీరు డగుచు
పావన సర్మచా బాహిది కపట
అరుదెంచి పదియొద్ద కనురవాళుండు
బదులసాగెను పూజ కంఠుని నూర్చి

ప్రజాపతుం గైన కృతవీర్యమర్షుడు
జేడుకగా తన వేయి చేయలను
పదికడ్లుగా చాచి పదిసీటి నాచి
ముదమున నియోలతో ముచ్చట రాకు
వంకల్ గమనించి ప్రబలతోపమున
నిటలాక్షువ్రాజుల నేజేయించుచు
ఇటుఁ గ్రీవ లాదన పెవడ వివసుచు
ధూయ్యఁడై యలేనిపై మాళ రావణుండు
ధారుణి నెసలేని వశ్యగుత్తన
వీరాధిపియ లాహూయ లిద్దఱుండు
పోలిరి తలవడి ధూళయొద్దమున
బారిథాటికి నర్కవసుధ కంపించు
నమరమ్ము నమముగా సాగుచున్నంత
క్రమముగా బలియొడై కాక వీర్యుండు
తన వేయిచేయలకు నశకంఠ నాచి
పెడగొని గట్టిగా బిగియించి పట్టి

కాకాగ్ధజామ్యుప కట్టి బంధించె
పారిపోనీకుండ బయటి వెచ్చటి.
మమమని యోటమి విని పులస్త్యుండు
చనుదెంచి తేగడ్చు న్నయముగా కానె
విషయమ్ముతోఁ గారద్దయ్యని జూచి
మమమని విడిచింది గుహ కంటించె

పారిపోవీరి రావణుడు

తంగపాటు నొందుచు

అరావణుని వర్ష మణిగిప యట్టి
తేజోక కథఁగూడ వినుము శ్రీరామ !
కానవు సుతఁడైత పాలియున్నది
ఈడు నొందుచు రావణాసుయం వదిలి
!ద్వింధ తేగి యోగీశ్వః బట్టి
నిష్కారణమ్ముగ నిండిన పాగ
పాపరరాజుంక ప్రబలఁడై వచ్చి
రావణవాళుని తలఁచు బట్టి
నందియకుండగ క్షాతలై ప
నంది మిరికించి చదలపై బడి
అందివీరుడై యవలఁ గొంపోయి
ముంచి తేల్చుచునుండె మున్నీటియందు

"రక్షింపు మోవారి! రక్షింపు" మునుకు
రాక్షసముడు మొక్కి ప్రార్థించుచును,
రావణుడైత్యుని కావర మృత్యు
కారిని వడయాల్సి వడలాడు వారి.

"అరీల రావణు పలుచేత బలమును
వారి నొక్కమృతఁ నులుగేసితిని,
ఆ కాక దీప్తుని తోకార్చి పట్టి
ప్రాకటపర్వత కావరమురామునకు
గర్వ ముదంచిన భువనపు నీపు
నర్వభరిత్ర దీనముడవు నీ నె
కామూడు వరము నిభువర శ్రీరామ!"
అని యొగవృద్ధుం డీటు వినిపించె గురల

రావణుడు దేవతలపై దండెత్తుట

అరీల రావణుని వడయాన మంది
పరివోపుచునుండ నారదుం వరసి
"దశగంధా నీలీల! దైవభావమ్ము
విశదవిక్రముడవు దీరవద్యుడవు,
పనఁబంధపుచేత వరయల పంది

అమృతము బయ్యవచ్చె యలరెను నీవు
 పరవాసముల మీది కడుగంగ నేం
 మరలపై నీకత్తి చూపు మనంగ
 అంగులిన కానక మృంతయుఁ గూడ
 కనుకేళు నాత్మలోఁ దండులై మరల
 కమలాధివాళులై కనుచున్నట్టి
 కనగొప్పుకనమును కలుచి లోలోన
 ఉప్పొంగి రావణుండు తానా మమర
 ఉప్పరం బగులంగ యుగ్రులై యార్చి
 నమిధిగ నేవలో పాయుధుఁ జేగుదు
 నమరనన్నధ్వజై యమునిపై నేగె
 కనమీది మారక దండెత్తిపట్టి
 కనుకేళుఁ గూల్చంగ చదులెంతె యమును
 అక్షిణపాపాదుల కనునెక్కుదులు
 రాక్షసశక్తులునును రణము నేయంగ
 ముగియల కదలదు మంధిని పగి
 కలగె నంద్రములు కంటె తెగలు,
 భానుని బోలు కగధని కలుచి
 వారింకె మిథ్యగా బ్రహ్మ యేతెంచి

వాగలోకముపై దండయాత్ర

వాగుల సాధింప వాగలోకమున

శ్రేణులు రావణుం జేపు దూఱంగ

అనుచును శక్తితో నరుడెంచి నట్టి

వరుణేంద్రు నెదిరించు దైత్యహృద్ధు శేఖ

నినయ్యులై వాగులు వివిధస్కృతి ల

నొనరించి పంపిరి నడుగ రాతనిని

వరుణునిపై దండయాత్ర

లగఁగ నంతతో వా దైత్యనిభుఁడు

సాగించె రెనత్రిత వరుణయాత్రలను

కాలశ్రేణు నివాళి కవయల పైకి

కాలుదువ్వెను నేని కడన యొప్పవచ్చె,

వరుణునినుత్సలపై వరుణ దండెత్తి

దురమున వారిని దునుమాడివచ్చె

వివిచక్రవర్తి రావణునికి బుద్ధిచెప్పుట

చిన్నవారల పైని చెయ్యి తేసికొనుట

విశ్వక గాఢని మనమున నెంచి

వనజాక్షు పద్మశ్రీ వక్షినే, యుగళ
 తనబల మ్మెఱిగించు దలచె రావణుడు

రానునయూర్తి చే పందితుం డగుచు
 భూమిని విడరాడి బోయిన శ్మశ్రి
 దానపకులవలె దానవిసోది
 మానక బహుశక్తి మించుడె" అని
 రక్షించి యెటులైన ప్రాభవ ములక
 క్షింతు చేగతు శ్రీహరి నడుచు,
 నయధికోత్సాహుడై పోగి రావణుడు
 ప్రముఖుఁ దానిరాజ వసియించుచున్న
 పాతాళమున కేగి ద్వారము మన
 అరక కేటవైయె యున్న యెడ
 కనుగొని వెలుగంది కాళ్ళు నడంక
 తనువున స్వేదముల్ భారలై క్రమ్ము,
 "నిలుచుంటి విచ్చట నీకెవ్వ"రనుచు
 ముకరించుట నై న భయపడి తుదకు
 యుగళదారిని బట్టి వెడలి తోనికిని
 తన మనోబాంధవ మెడలుడై పరికి
 తెలువంగ రావణున్ కించించి నన్ని
 అని విస్మయం నయి పలికె నీరీతి.

'పిరిగొవర రాజ ! ప్రియ లంకేశ !
 మోము మైత్ర మామాధపుతోడ
 వింకయమైదు నీవు వినిపించు మాట
 కుంక మేలను నీకు వచ్చాడు తోడ
 ఎవరని యెందరితో యెవరలో పొంది
 ప్రవిమల సత్కృతాపారీక్షా తరుణు
 నీకును వాకును లోకాల కెల్ల
 వీక్షక రక్షకుం యెఱుగు మీరిజము
 ఇలను పిరగ్యాడు దీరిగిగాన
 కరినాడుతోఁ జోరి నాశన మయ్యె.
 యెవర వక్కట లేదు విష్ణుని కొలువ
 ఎదురును యెవరు వృద్ధి నెల్లవల
 నందియని లేల నీస్వాంత్యుకండు
 ఎందుఁజూచిన నాతఁ తంటే కలందు
 సర్వజయించును సర్వార్థుఁ జయివ
 సర్వేశుఁ బాతఁడు సర్వభోషకుడు
 కావణ ! నీ మైత్రభావమ్ము మూని
 కాదింపు మాతని కమలాంభోరూప
 చాకరమ్ము పద్మ నీదారిలో నున్న
 వీరభూతుషుడె యా విష్ణు" పదంగ.

కలవృత్త యెవరు కన్న ప కెల్ల

కలుది యుల్కున లేని దైగ్యము నూని
 "దిక్కను శౌరి నా చేతిలో వదిలి
 నుక్కజింపు నేనిక్క రో యనుచు
 గ్రమ్మన గదలుచు రావణుఁ జరిగి
 అక్కన నెవ్వరి నరయగ లే
 "పోరివాని భయపడి కరువిడి పోయె
 తనిమి వచ్చిన నంతు నరిగె రావణుడు.

—

రావణుడు మార్కచంద్రులపై కేగుట

వినుచితి కాంతిలో కలుగుచు నేన్న
 యిందుపైఁ బడియెను నను శేంద్రు దృష్టి.
 నుండెత్తి యంత నాదైత్య నాథుండు
 చంపఁబాడుని గెల్చి చూడెను పయికి
 పోరానరించంగ పోవుటఁ జూచి
 వారిం దె బ్రహ్మయే వచ్చి రావణుని

—

రావణ మంద్రాతల యుద్ధము

రావణుఁ జంకట రథనమ్ము మీఱు
 మీసంశయము రాక్ష ! ఘోరీకనిగ

మహాకీర్తిః గోష్ఠ మూఢాత పయిః
 బహుశైవ్యములతో వచ్చి తంజెత్త
 భార్యని కంపించు శీతన సాగ
 పోయి ఘోరిముగ నావీరు లిద్దఱి
 అంత వ్రుద్ధుడై యట కరుణించి
 కాంతింప జేసి నా సమరవీరుడు
 రససాటి యెవ్వరు భరణి లేరనుచు
 తను కేంద్రమునకు వర్చ విడుచుచింపినది

రావణుని కొండలు పరివ్రతలు కపించుట

కణవిహారము సేసి రావణుని క్షుణ్ణ
 తపశ్రకమృత కేగఁ దలచి మార్గమున
 పసిడివన్నెల మేరువర్షభిష్టముల
 అదర్శి నొకనాఁడు అలముల గూడి
 పరమపర్వతల పరికలు కొండ
 అరుగుదండముల జూచి యాచారి పెంతు
 పలువురు వీరుల బంధి రావణుఁడు
 అలిమిని వెరలట్టి వారి సంకటిని
 కొనిపోయె లంక కాశోమలు లవలి
 వివరి కేసిరి గాని విమర్శ ముటంచు
 వారి ప్రార్థన తెల్ల వర్షము పోయె

వాళంద జేగనై వచ్చి నోవయిన
 "ఏమిటుంగని మిమ్ము నీరతి నేల
 బాదుల పాణ్ణే రాధ పెట్టవపు
 వరభాదు లవతోక పావమ్ము లవక
 జగవుచంటివి గావ మరలమ్ము లిట్లు
 రావణ ! నీనొక కమనీ హేతువుగ
 చావు వందెద పని శేకియించినారు

శివపూజ శివపూజ

రామచంద్రా ! నిను రావణు పుత్రుఁ
 వా నేమునాదుఁడు వంతటివాడె
 కడునిష్ఠతో శివక్రతువులు నలికి
 పడయఁగల్గెను పెమ్మ వరము లస్త్రములు.
 మాయాచి యోలేడు మమ్ముల మిథ్య
 మాయుడై పోరాడు మహిమానించుండు.
 శివపూజ నిర్మయు చేయనశండు
 శివపూజ పూర్తిగా చేసి యాతండు
 నమిధిగళక్తుఁడై చమదెంచి వపుడు
 నమిరఁడుం దెవడను చాల రారెనికి.

జననోమమః తాపర్పి శంభు వర్పింది
 విత్తులశౌర్యమున విలసిల్లునట్టి
 తనయవి భువనేను నశకంఠః జేసి
 మనమన మునయిందె మాటి మాటివి
 మనలకు గెల్పితి ఊయఁజొ మనఁడు
 నొరకనయకు చాల మునిసిపోవుచును.

రావణుడు శంభు సవమానింది
 పరికూరియిచే శివించ విరుల

అమరుల గెలువ నాయనురనాభంజు
 భువనన్నాశామల్ పాగించె మనల
 జేసేయ నోడించ జేవకాపురి!
 రావణు జేగుచు త్రోవలో నాగి
 రీలగా నొకనాఁడు శైలావతముల
 కాలము నొంటిగా గజవ్రుచు నుండె
 అతిలోకసుందరి యగు శంభు యవ్రుడె
 పరి నలకూబున వర్జిశేగుచును
 కడుదుష్టఁ జాడై య్యె శంభును బడియె.
 చెనుబుద్ధి తోడ యాచెనట రావణుడు
 మునుదిగె నోమల శోభనాకార

మరళిత పదప్రమ్మ మంతరగాత్రి
 రమణీయ కాంత నారంభమ గాంచి
 అమితకామాంధగ్న యామెను శేరి
 ఎండగపై కేగు నేమగు కరణి
 అరిమిపై రంభమ చట్టి భోగించె.
 వింపించుచును రంభ పేగుమే యేగి
 నలకూబరునిఁ బాచి తెలిపె సర్వమృత్యు
 రేలుపయొక్కను తన లలితాంగి నిట్లు
 నలగించునో యని నలకూబరుండు
 రయమున ననుజెంచి రావణు నాని
 "భయమింత లేక నీ భావకర్మమన !
 నీరాత్రునకె యిట్లు రీరాత్రులట్టి
 నీవకృత్యమును నొనరినా నీవు
 దమన నీకామాంధదర్పము దివి
 విను యొక్కరాశ్య దూరిశ్వరుం దింత
 నీమోత నుపయోగ ప్రేమయ్య లేని
 భామని నెవ్వరైన పట్టక చేసి
 నీకలలో పదియు నా నిముసమును పండె
 భోకలమున కేయి ముక్కలై పగిలి
 పడుగాక యినుచును పలుకావ వింద్రి
 పక్షమెను రంభతో నలకూబరుండు.

రావూజు జోవరించు క్రొత్తమ్ము లాచి
కావక మొకనైన కలయింప నయిదు
భావించి రావంతవరవకు లగుచు
జేవలోకములోన జేవకల్లు

జేవ భావన యుద్ధము

మేఘనాథుడు రేవేంద్రు నోడించుట

రసయ్యుడున్ తమ్ముడు గొలుబిమ్ములు
తనయెట నిడుకొని కళకలగు జేసి
మట్టజీంచెను తానె ముందుగా నిలచి
ఘోరభయముతోడ నమరేంద్ర పురిని
నై కేంద్రునగుట తమ కడ్డు లేక
నత్యంతదమ్ములై యమరలోకమున
మూలముట్టుక దృష్టి పోయిన నజిత
గాలిచి భ్వంసమ్ము గావించినారు.
లేకమున్ నదల జేదీగ నైన
నాళముల్ని రా నందన పని
రానవరాధకు కాళంగ లేక
రానక జేదీక కర్తవ్య పెదను
మరవతి మనమున పెరిగితి మిగుల
మొలకెట్టకొని వచ్చె హరివర్ణ గోసి

గమభీకబలముతో పాశురు లగును
 అమరపీఠ శెదిర్చి కమలపైవ్యయల
 బిరుదుబంటుకనువు వీరమ్ము లంద
 భరుచర్లముల నేక లెగసి పోరాకు
 జేపకావయ్యున్ద్ర క్షేత్రవంశోధ
 పావకళ్యాణుల భగ్గుండు మంద
 వళికంబు ధారి! కాళంగ లేక
 విశల వర్చిది లెల్ల జేవకాగము
 మేలిపీఠం వెగు మేఘవాచుండు
 మాటిమాటికి వచ్చి మాయయ్యున్ద్రమున
 తనకత్తి నెల్లదు వినియోగముచి
 కనుపించు మనలను కనియనంగుమను
 ఒక్కమాయగ నేక నుత్పాశాముచి
 ఉక్కుమీఠాగ వచ్చి యుగ్రరూపమున
 జేవేంద్రునై నేగి క్షేత్రయ్యున్ద్రమ్ము
 గాచిండు దలవడ కదుపాశానమున
 నిరావరము నక్కి అమరులు నుచ్చి
 ధీరుడై పోయెను జేవేంద్రుఁ డిచట
 ఎదురయి రాని యెదరింపగా లేక
 చతుర ముఖ్యుల జాగి కత్తిది వివరి
 జేవేంద్రు బంధించి రావణు కడకు
 రావణాశ్వులు జేగ రాని దీపించు

అమరేంద్రు గలిచిన యాత్మలు గాంచి
 యమితవోక్షమృత పలర రావణుడు
 దాసవేద్రు నడుచ్చు రై క్యమృతే
 దీనులై కోలుచు దేవత లెల్ల
 దయలు సంతోషకర్తురు లయిరి
 పెనుబాల్చి లిడుచును విజయగర్వమును

బ్రహ్మదేవుఁ దీండ్రుని విడిపించుట

ఇంద్రు సంతటివాని నీతి చేటానె
 ఎండు బోధ నుటందు బాధలు దేవతలు
 వినిపించి రాచుల విధియిట్ల నే
 దయల లాపర్చిన దాదులమ్ములను
 రావణుకడ నే కయమున బ్రక్క
 రావణ గలిచినా వీత్ర దేవతల
 భవదీయ కలకౌర్య పాటవోన్నయులు
 భవనమ్ములం దెల్ల పూర్తిగా తెలిసి
 వా శకు గలిచిన నీకుమారుడు
 వీరై క కలవీరుఁ దీండ్రుకత్తుకగ
 దింజిల్లు నీర్తితో నిలమిచ నమయ
 మయమాటు విడుదించి వరముల నొసంగి

మౌనక కా య్యగ్రహని విడిచింది మంపె
మునులును చేవలో మోతమ్ము నందఱు

హరి యవతారమగు శ్రవణని గని

రావణుడు వెలుగందుట

శ్రీరామ వినుమొక చిత్రమాగాభ
ఆ రావణునిసూర్య భానుని మన్న
వని యగ్రమ్ముడు చెప్ప నామోత ముల
వినుచుండె రావణుడు విధియై యిట్లు
"విలుధు" గరించె విజయమోదమున
ప్రబలునై లంకకు వచ్చె రావణుడు
జలనిధి శీరావ నంచరించుచును
తీలకంచె నొకట నా దీక్షిదవాఘంతు
పరమశరణిష్ఠ పరమభవమున
పరలంచుండిన మో నిత్యు నొక్కనిని
అతని మొగమ్మునం దధిలలోకమ్ము
లలితాంతితో వెల్లుటరని రావణుడు
మానిగా దీక్షయ మాయలా వసుడు
భాగమ లో మునిపైవ వర్ణించసాగె
ముని యుగ్మనై తేరి ముష్టిగాకమున

కమలానేయ పరించు భరణి మూర్తిల్లి
 గెలిపంది యాగ్రహోద్ధిచ్ఛుడై మరల
 విలువమృగము బూది నిక్రమం ఇతర
 ముద్దినిఁ జోసియను ముద్దిమెక గనుచు
 ముద్దియున్న జెనకును చనుటెంచి వడిగ
 కడువిస్మయం నయి కాంతె నచ్చొట
 ఎడవలో నొకకొంత మునుగు జనింప
 కతవంఖ్యగా నున్న కప్రాస్త్రభయల
 నకులకేజయుతో పలకవారయను
 లలితయాత్రుల దివ్యలావణ్యవతుల
 విలసిత మునులను విదిధజేదతల
 కమలగగయుల మునుజవంతయు,
 మనముక నాదృశ్యమునకు కీర్తిల్లి
 వారికావల నొక్క వాత్సల్య విధిని
 భూరిపొఖ్యముల పాలుపొందు వారి
 లాల యొక్కతె కపపాదమ్ము లొత్త
 ములికాకల్పావ లిలగా మన్న
 మునుచిర మంచర శోభనాకాదు
 పురుషు నొక్కనిఁ జూచె మరల రావణుఁడు.
 కపకృష్టి కర్మ మాత్రమిచ్చె నుంచి
 కనుశీత్రుఁడును కాదుకన్యఁడై దిగుల

నాశేల భయమని యాకాంతమై శ్రు
 దీక్షమై వడివడి వెడలుదుండంగ
 ఆదివ్యపూరుషుం పసులేనుఁ జూచి
 మేడిని యెల్లనా భదిల్ల నొక్క
 అట్టచోన మొనర్చి నాధ్వనికడలి
 యట్ట యారావణుం వదలిపైఁ నూలె

గెలిచొంది నిలచి యాదివ్యపూరుషుని
 కలను ననుక్కుచుల్ నలిపి రావణుడు
 "నురుచిరాకార! యో శ్రుపక్షకర్ణా!
 యెఱుంగలేకుంటి నీతవరవో యితట
 దశకంఠుడను నేను దురుజాధిపతిని
 విశిల్ల గలిచిన ధీమత నేను
 అపనిపైఁ బడితి నీయట్టచోనయన
 ఇవరవో వయయించి యెఱిగింపు" మనఁగ
 "ఓ రావణా! నేను నారాయణుండ
 నాయావ మెఱుగంగనేర ది"వసుచ
 శరణిటి దిక్ష్వాంతు బాహ్యల్యమాన
 విరతశేఖయుగో వెలుగుడు నాకు
 వంతుర్ని తుండయ్యె వాదశ్రీవుఁ
 వంతుడు శూన్యమై యాశ్చర్య పడఁగ.

కలింగుగా నున్న కమలస్నేత్రునిది
 యశ్రుశ్శు గల్గించె వసుదనాశ్రుజను,
 ఆ విష్ణుయార్తి యుగ్ధావశిలించు,
 ఆ విశ్వరూపము నీతి శ్రీరామ!
 నీసేన మొకయింత నీదిక్రమమును
 నై తేయవతి కల్లు భరణిఁ జూచితిని.
 వినుచుయ్య కనుచాతి వినుచుచుటంచు
 వినిచె రామున కిట్లు మునియగస్త్యుండు

రావణుఁడు నవర్కుమారుని జూచుట

అదివ్యపూరుషు వాతనితేజ
 మాశృశ్య మంతయు వాశృలోఁ దలచి
 చరిత్రఁదై కవకట్టి కత్తి తేజురుచు
 తఁచి చిత్తమృక నైక్యము నవరి
 జూకత్తి కిధని నన్ను తేజురుచు
 మొగంబె చావవిధుఁడు శ్రీరామ !
 "మును పిఁదగ్యామిది ననుజాధిపతలు
 చనిపోయి రాజుని కిత్తి లోని
 మెచ్చిక విష్ణువే మెచ్చంగవలయు
 చచ్చిక వతనిచే రావంగవలయు

వైరముచే వైస వైశము హరిని
 చేరవనమును చిత్తమందించి
 తపతలంపుల సంక దనుజేంద్రః జేసి
 మనవిసేసె ననన్యుమారుని వద్ద
 దనుజేశు రాశకు ముని సంకసించి
 వినిపించె నిట్లుని విష్ణుని నహితు
 "హరిని సాయూహ్యుగా వాక్య లోఁ దలచి
 తిరుగుచుంటిని నీవు వైతేయరాజ !
 హరి యథలేఖఁడు హరిశృపాయుఁడు
 హరి యసంక్షుఁడు నిర్విఘ్నః శత్రులక్షకుఁడు
 నీకోర్క రావణ నైజేని సంక
 వైకుంఠముననుండి వచ్చి మోఘతఁడు
 చేయవు లభింప వృద్ధి జనించు
 నేలపై భర్మయు నిలవుట కొఱవ
 ఇనతులమందున కృతయుగాంతమన
 మనుజుడై శ్రీరాము ననకు నాయునిన.
 రాముఁడు హుతులౌ రాక్షసతమల
 తామన ముదగించి భర్మయు నిలవు
 రామునిభార్యను రావణా! నీవు
 భూమిజన్ డ్రుద్విరి రామునికోప
 వైరము పొసించి భూరయద్ధమన

శ్రీరామచంద్రుని చేతిలోఁ జచ్చి
 వడిగ చేరఁబడిన పైకంఠపురము
 దెబలుము నీకంఠ విడిచి యనంగ
 ఇవపంశ్చన రాము పెద్దడు జన్మించి
 తనకు దక్కవ మిచ్చి ధన్యుని తేసి
 ఈను రక్షించెనో యని వేరియింది
 కొ/ పోయె నీర వాడవ జయ రామ!

నీవె శ్రీహరివంశు నీచే లోన
 రావునందట కయి రావలు పట్టుల
 జగజ్జన్ ముచ్చిరి తెఱఱికార్యము
 మనమున నజ్జియే యొనరించె గాని,
 పుతమిపై జనులెల్ల నుడికడు సంత
 కడుమోక్షుఁ దెచ్చుడు గాడు రావలుడు

రామచంద్రా ! యిది రావలుచరిత
 భావం నీపలుంగుని చేమియు లేదు.
 నవకేసరందేవళ కొవమ్మవలన
 మరులరూపముల నీద్రాక్షపాళికలు
 రావణకుంభకర్ణాదులు లభంగ
 భావలయిమ్మున పుట్టిరి వైదకు
 నమరావ నీచేతఁ జచ్చి పైకుంఠ

విమలధామమునకు దిగ్భోగివార.
 నైదుల నైదుల వదలిపట్టకయె
 కామ్యార్థున్దీగో కాపాడివావు,
 పుకమిది నీవయి పుట్టి శ్రీహరిని
 అడగించి భర్త మీయనుచుల కాథ
 భరణిపై స్థిరముగా భర్తయ్య నిలిచి
 మరల వీర్చివమాలు నెఱవేర్చివావు.
 జరులకు మునులకు జగతి కంతటికి
 భవమైన యుపకృతి గావించి వాపు
 పనిచాలనోన్నత పుమాత్మ కెఱిగి
 భరణియందునో భర్తయ్యయ్యార,
 రామరాజ్య విష్ణుక క్షేమరాజ్యముగ
 భూమిని స్థిరముగా పాలుపాలు ననుచు
 విరుళించె రాముని మునియగస్త్యులను
 తనవెంట వచ్చిన మునులతోఁ గలసి,

అంజనేయుని చరిత్ర

ముని యగస్త్యుండు తనకు పోయియుండుఁ జూచి
 "వినుచుయ్య రామ ! నీ యడుగులందు
 ప్రకటిం పాపాప ప్రాథవకారి
 అమృతభక్తుఁ డీ యాంజనేయుండె,

నిన్నె నైవమ్ముగా నెమ్మది నిలిచి
 మన్నించి సేరించు మహితవర్తనోడు
 రాక్షసు లందఱికి శక్తిండు బాలు
 అక్షయ్య కున్వృద్ధి దీయ నిలంజనుఁడు
 కపిరునకు నీయఁ గలిపె న్నే బామ్ము
 విభులార్చి లంఘించె వీరుఁడై యెఁగి
 కనుగొన బాసకన్ బాల్చుచు లంక
 కొనివచ్చె నుండి మహావీర్యుఁడను
 వినుకొంచ శక్యమే హనుమంతుఁ? ననుచు
 వినిపించె మునియిట్లు హనుమది వలిక.
 హనుమంతుఁ బానుచు నాచర య్యుప్పు
 వినుచుండె రాముఁడు మునియెప్పు కథను.

తొలిజన్మచుండు నీ సంరీకమాన్ది
 ఇల నేకహయఁడై మెలిప బానుఁడ
 శేరిరి కిం సంజనానతి యందు
 బాసిగఁ బుట్టిన బాసతోత్తముఁడు
 ఆ యంజనయం భక్తి నిలియఁ గొల్ప
 బాయునంశదు బొంది వసుధాశలావ
 లంజనేయఁడు బుద్ధు హను శేఖరులర
 లంజనాదేవికి నతిశయబలుఁడు.
 ప్పుకతోతనే భూరి సాహసుఁడు

పట్టుచీపుని ముహూర్తంబుకాని యింతేము.
 పాతుమందు కాశలీ గొన వందు దలచి
 బసనియు పూర్వ వనమున కరుగ
 అభయమునై యెరెను కథమున కిరెడు
 ప్రభవించు భామని పండ్లగాఁ దలచి
 బగదువుక రిగా పామిని నెలఁగి
 మిగులచుట్టగ నయ్యె మింపు మామృందు.
 కాదు గ్రహించెడి భామనిపైః
 కానదు లేకుట భరియింప లేక
 రవిని బట్టగ వేగ కాశాపు కాగ
 రవిమింపును నీడిరాశాపుపైః
 నల్లనిపూజని యుల్లముల్లోన
 తీలూనమొచ్చంగ నులిపెడు మామమ
 ఇరుండను భయమంది ఇంద్రునిఁ జూచి
 వినిపింప మామమని ద్వికడు క్రమము
 మామమూతు పాపాన మునించుకొనుట
 చదువెంచె నింద్రుడును కవచం నెక్కి
 నిరావకము మీది కాగమామ్యురంగ
 పోరిత మాత నీ విరమానుజియు
 తొవు దీపింపగా దేవేంద్రుఁ డిప్రమ
 పంపెను మామమనిపై వ్రజానుభవమును
 చిక్కిరి నెగడుచే శిశ్రవబహుని

గ్రహ్మప మూర్ఖులై నక్కడే హనుమ
 తనయు నార్చి నిలచారి కిమి వహించి
 తన ప్రపాకమునెల్ల ప్తంభింపఁ జేసి
 అవిరుఁడు గొంపోయి జోతుమంటె నత్తి
 తన నివాసము నంతు తగుతఁడు జేసి
 ప్రాణమ్యు నిలిపెడు వాయువు లేక
 ప్రాణభయమ్యుప ప్రాణు లల్లారై
 జగతి కి యానన తగదని తలఁచి
 తగిలుపాయముతోడ నప్పించ నెంచి
 పవనని కడఁగి బ్రహ్మాదిమతలు
 నదినయ చిత్తులై నంస్తురి జేయ
 జగమున విజగా పాగిడు గారి
 పగమాని మువకుండ ప్రాణిసంతతులు

హనుమఁడు పసికాలుఁ నయ్యుడు నూత
 నినువీధి వెగతిన భువనమి పొగడి
 ఇయఁడును బ్రహ్మయు నీతఁడు యమఁడు
 ననిమిశ్రియవాడి యమరులు వర్షి
 పరము లొనంగిరి పాపని కవుడు
 నిరుపమబలుఁడును చిరజీవి గాగ
 తనప్రపాదమునకు తనలఱమ్యుపకు
 మనమున నతిశయ మినుపడి లేక

ఇనుపద్ద కలిగితి నేని వదిలి
 పాచుచుయు వేదమ్ము లభిలశక్తములు
 నితిపాచలగుచును నియమనిష్ఠుండు
 ప్రితితో వై రాగ్యవేత్తయు వగుచు
 దేవదేవుడ వని భావించి నిన్ని
 నేదించుచున్నాడు శ్రీరామ యివుడు

నాచుచుచ్చరిత నిది యపథు శ్రీరామ
 జులలెల్లడు దర్శనంపక్కకమ్ము.

వారి ముగ్ధివుల చరిత్రము

వారిముగ్ధివుల ప్రఖ్యాత కథయు
 వారించె రాముఁ డిట్లొచ్చుచు మునుప.

“కనకాద్రిపై బ్రహ్మ గాఢసమాధిఁ
 గొనియున్న నమయోధ కరుగవలోచ
 నానందబాష్పమ్ము లలరె, నందుండి
 బాసరాశ్శ్చితితోడ ప్రథమించె నొక్క
 నందనకుం బాబ్రహ్మ నయనమ్ములకును
 దిందునేయును యుక్తదిరళాం ననంగ,

విరతయ్య కపతంద్రి నియమించి పలుల
 కిరుగుచుండెను యుక్తవిరళః వాసిరిన్
 గిరివరి నొకనాఁడు కిరుగుచు పరఁడు
 కరసి నొక్కటి గని ప్నాపయ్యులాత
 జుఱునియునమ్ములో మాటి రూపొందె
 కరుణ నూపని యైవ కర్మిగా పచట.
 ఎలకాయపుం తెల్పు లింపులు నింప
 విలపితగతి నాకు విహరించుచుండ
 ఆమాల్గముప నేగు పమరేంద్రపూర్వు
 లాకు మైపోయగ మాకు యాశ్చక్తి
 గమనించి పలచి రాక్షసులలో వారి
 తమకమ్ము తీరి యాతన్ని దేహమున
 చాలయ్యుగలచోట వానపుకన్తి
 రాలిత యంతనే వారి జన్మించె
 ఇనునికేటము నిల్చి యింతి కంఠమున
 జరియించె ముగ్ధు పనునొక సుతఁడు
 చానచాక్కుల బలప్రాభవమ్ములను
 వాసిగావందిరి వాచ లిక్ష్మకుమ
 చానపుఁ డిచ్చెను వారి కర్మంత
 భాసురమహిమచూ స్వగ్ధచోరమ్ము.
 మురువికతేజమ్ము ముగ్ధువారును
 పరముగా నొనగి తా వరిగ నూర్చుండు.

తమశృంగార వరమృత అమరంగ నంది
 అమితబలాస్థితై యలగిరి వాసు
 వసజనంభపు వాల్మీకి గొని యాలకాంగి
 తన సుతు లివ్వరివ్ తనపంటఁ బెట్టి
 చేరెను వావరసీమగా ధరణి
 కీరితిఁ గొప్పట్టి క్షిప్తింభకవన
 విమలాంగి తారను పెండ్లాడె వారి,
 మదను పెండ్లాడెను కమలాపు సుత్రుడు
 అనుజుడు సుక్రీపుఁ జదివెరివరఁడు
 విగయఁదై కొలుచుచు తనవద్ద మంత
 వావరరాజులు వారి శిశ్నై
 మానిత బలవత్త్వ మహిమమ్ము తెనుగ
 తనపైఁ వచ్చిన దశకంఠుఁ బట్టి
 వసనిధికి ముంచిన బలకారి వారి.

తరువాత రాను ! ఆ యుదుపురి మధ్య
 జరిగిన కథ నర్వమంతుగుడు వీపు
 తమ్ముని భార్యను తాను చేరిట్టి
 తమ్ముని బయటకు తరిమిక వారి
 మహితమ్ము నెల్ల నీ దెలిసియే రాను !
 పరిమార్చి వావొక్క బాడితాగమున
 కరుణతో సుక్రీపుఁ గాపాడి నాపు

విరువయాసము రామ! నీ రాహులము
 విరువయాసము రామ! నీగృహగరిమ
 అని యుగమృదు రాముఁఁడెఱిఁగి తోవ
 వినుతిఁ జేసి ముగించె తనభావనామ్ము

అగస్త్యుని మునులకు రాముని వీరుకోలా

ముని యుగమృదును తక్కుమునులతో లేది
 విదయుఁడై శ్రీరామవిభవకుఁ యెక్కి-
 "శ్రీరామ! భూమిపై శ్రీశాల వృక్ష
 భావనీమత నీత శ్రీరమాశేది
 నలలిత భక్తమునఁ జగతి గంతటికి
 తెలువంగ వచ్చిన జేవకల్ మీరు,
 అవర్కయాశ్రయ లభిపై మీరు
 అవర్కశివిత యుపధిపై మీరి.
 భజిని తెల్లరకు మీచరిసాలనమ్ము
 లిలకరాసంత నంజీయ జాయకము.
 ఈమహా విద్యుల నీక్షించి యాచట
 మేము భక్తుల మైతి మోహుభక్తులైతి !
 శ్రీరామ మా శీత నెల విద్యువంగ
 శ్రీరామమృదు శేరి వారికి యెక్కి-

అనురాగ మొప్పు నామునులెల్లరకు
వియతనక్కరముల్ వేళ్ళ నొప్పు
ప్రియభాషామృదుల వీడుకో లోనుగ
వయవపై యేగిరా పరమగురుములు

ఓం నమో భగవతే శ్రీరామాయ
తన కృతజ్ఞతను తెలుపుట

మరుదిర సామ్రాజ్య కోళవర్చ
మనువాడు రాముడు మహానీయురీతి
ఓలోలగమ్ముడు వీరి కొల్వించె
భావనీపరు లెల్ల కుసురీతి గొలువ
మునులు పురోహితుల్ వనవరవరులు
తనమంత్రినత్తు ముల్ దండనాయకులు
దొరముఖులు నిర్వహించెదమనులు
వారివారలచోట్ల వచ్చి కూర్చొని
రాముడు రాజాధిరాజుగా వచ్చి
భూమిని బాలించు పుణ్యభాగ్యమును
కావగల్గెతి పండు మీను లుప్పొంగి
అనంతపురితు లైరి బారెల్ల

మునులకు మునుమందు మ్రొక్కి-పూజించి

వివక్షయై యేతెంచి పెద్దలమొల
 తనదన కూర్చితో కట్టివవారి
 గమనాని రాముడు కరములు మోడ్చి
 "మీ యమగ్రహమున మీ యాజరమున
 నాయత్ను మెల్లకు శ్రేయమొందినె
 ప్రజలకు బాలించు రాధ్యత నాదు
 భవముల నున్న దీవుణ్యకార్యము
 నొనరింతు నాశ్రీ కమలగా" ననుడు
 తనకృతజ్ఞత తెల్పి వివక్షవాక్యముల
 బదులంద తాతని సొమ్మితన బాగవ

శ్రీరాముఁడందట తెలియఁజూ నచట
 చేరిన బాసల క్షేమ మొంది
 జనకభూపతిని తనబంధుతకః
 దిరుకనక్కారముల ప్రతి నొనర్చి
 అంగదున్ మృగీపు పలుబాసయల
 చెంగటనుచు విల్చి స్నేహన పరిః
 బాంబవంతుల తాది నవలవృద్ధులను
 నందరమ్మున తన దరనకుఁ జేర్చి
 అల విధిమను చిల్చి యాదనమృగంక
 నలరిత నక్కావ నంతోష మంద
 తగుట వారొగునిన భువనజోయమును

మనమున వెన్నయ నుటకలే ననుచు
భూరినక్కారముల పోయినారఁ జేసి
పెనుపెనునఁ దిర్చి ఏడ్వొ లానంగ.

మానదమ్ముగా రామ మహిమమ్ముఁ దలఁచి
యొకదలకొప్పమ్ము లలల నేర్రముల
శ్రీరామునకు యొక్క సెలవు గొనెనుచు
బాకంద జేసిరి బారియింపనను
జనుమంతుఁ డిల నను కొనరించినట్టి
జనువను సాహాయ్య మాశ్రయఁ దలఁచి
మహిమముకొందిత మనరాక యొకటి
బహుమానముగ నీత రామని కెల్పు
జనుమంతుఁ జామాల నమరే భరించి
దియత లేనట్టియై నిలసిల్లె మిగుల
అధికమ్ము శ్రీరాము సంప్రములనేక
నొనరించు చపటనే జనుమంతుఁడనె

రామరాజ్యము

తనదళాధరులను జనుమంతునితోఁజేరి
తనవజ్జనే నిర్మి తగునేవ రియ,
భూమివాసుల మీరె త్రుణ్ణాకయముగ

రాముడు పోయె రాజ్యపాలనము
 భవదూర వివరములై తనకాశ్చర్యగాగ
 తనప్రవృత్తిచిహ్నము మిదియె రాముడనె
 రాముడు రాజ్యము రాజ్యమేలంగ
 భూమిసమస్తము పొల్పెరలారె
 నశలనంపవలతో కాంక్షిపాశ్చర్యముల
 నశలవిధముల జరులు వర్ణిల్లి
 నముచిత నిర్దర్శనంపర్చిలారె
 రమణీయమై యెవ్వ రామరాజ్యమున
 తోర రాక్షస శోగ బాహుల్యము
 భారముల్ నశియించి భామినీ యలరె
 నరదిని శ్రద్ధతో నహంభధర్మముల
 జరుపుచుండిరి జనుల్ సర్వవర్ణముల
 గో జేత బ్రాహ్మణ గురుభూత లలరె
 మోదము నింజారె మునియాశ్రమముల

మానవభూమియై మహి శబదెంచి
 మానవధర్మము మహిమ భాసించి
 దక్షుల శక్తియై దుర్మార్గ మూచి
 శిష్టుల రక్షించి శ్రేయము నెఱచి
 న్యాయము నీతియు నయవర్తనము
 పొందు నిర్దర్శనములను దగుచు

పైకుంజుడే వచ్చి వసుధా బారిన
 లోకమృతం దిగ్ లోటు తెల్లంబు !
 రాజర సుఖకాంతిరాజ్యమై వెలసి
 రాజలోకమునకు ప్రజలశ్లేలరకు
 అదర్శమై ధర్మ కావంద మగుచు
 మేదిని శ్లేలమై మేలొన నూర్చు
 రామరాజ్యమృది భూమి కంఠమ్ము
 రామరాజ్యమృది ప్రజల భాగ్యమ్ము
 త్మృచ్చకమున శ్లేలనంబు లొనగి
 అచంద్రతారార్క మాదర్శ మగుచు
 భూమిపైను నూప పొగవంగఁ దగి
 క్షేమరాజ్యమృది రామరాజ్యమ్ము
 వసుగోళ-వేదేండు వసుధ నీల
 నడయులై శ్రీరామజయభ్యుదయే నమః

వీతరాముని వనవిభూతిరము

కాలాని నుంబక క్షణయాత్ర మన
 కాలవక్ర మృగ కదలు చుండంగ-
 క్రాంతిగురాటతో కోయిలకోడ,
 మింజుల పరమాన మార్గమ్ములందు

శ్రోత్ర పుష్పహోది సత్కామిహోద,
 మత్తిలి తిరిగిదు మధుమమ్ముతోడ
 వచ్చె వనంతమ్ము నమధ కంఠటికి
 తెచ్చుచు చల్లని నీయని పెలుగు
 ప్రతివర్సెగఱుచు వచ్చు బాసంతవేళ
 లతిమోహపయగ పనుపించె నపుడు.
 అనంతభరితమా నమరస్తు లులె
 జాపకీరాడుల మోహనమ్ములను.
 అల్లవ వారివ్వు రదిగి రావేళ
 మట్లాన పెంజరంగ మన్యానవని
 మాదిగుమ్మల కల్లు తీచుఁ జూచి
 తీవ తీవఁ బూయు పూపులు గాంచి
 పూపులు విరళమ్ము తాళ్ళల వాని
 మలయ నిలమ్ముల ముగిసి మలంగి
 పుగుగ బుటని తీరవలకు లాలించి
 పెలువగుప్తుఁ బూజాద గలుపవనిశుల
 కంఠోగ నేసి యంచుచు వాని
 మనముల సస్యోవ్య మధురామరాగ
 మియమడింపగ రహ్యవనవిజృంభణ
 వియగుచు వందొక్క పరిసరఁ జేరి
 నరసంబుగ్రీవ విరపుగా నాచి

నిలగా ప్రణమై, 'లురై యింటి
శరీరమును మును శరీర వాడు

మొలమెల్లగా దిగి మింటిపైకంటి
కలువచెన్నల పెండినెలుగు జాల్వారి
అ యాచునుల బాట రావువుదోట
లా మోమినీవేళ లంకమ్మ లయ్యె
నీతయి రాముడు శృంగారవిభవ
చేతనాచూపుతై చిత్త ముగింపు
వలపులు నిడివ కలుపు లింపకు
నిలసిరావచ్చుతై విహరించి కళలు
తన గృహస్థాశ్రమ వినుతభర్తృత్వము
తన రాజనీతియు తప్పకుండంగ
మహతి నీతను గూచి కడుగుతనమున
గతమై రాముడు కాల మీరితి

నీత మునితపోవనములఁ జూడగోరుట

అనంతముగఁ బ్రాణ సంతతో పుని
జాననీ గర్భిణి యొనర్చి బాధ
భంగింబు గనుగొని తమయాభివంతుల
మొరిసిపోయిరి చాల మువ్వరత్తలును

రమణీశ్వరుని జూచి రాముఁడు ముప్పొంగె
అనిననమ్మొకమ్ము సందిరి ప్రజలు.

అలరారె నవనిజ కంఠకంఠకను
పొలుపునె తెక్కినోల కెలకెల్ల నగుచు
నవల ముండునులయ్యె బడలిక పెచ్చె
నడుము భారమ్ముయ్యె నవలె ధైర్యమ్ము.
వడలక రామునివద్దనే యుండు
మది నిచ్చునెడు నామానిన నీర
రీరని మునుకుతో పారె పారకును
కోరిక లేదేనా కోరుచునును
దెనుక కానొకవాఁడు దెవనినవదులు
మునితపోబాలికల్ మునిపత్నీ కెల్ల
కరుణలో కదలిక ప్లవహించి మరల
కనుగొన నెంచి యా మునివసుల్ నీర
దేగమ్మ కవచాంధ విభునకుఁ జెప్పి
దొగాక యిది రాముఁడు కల్లన నమ్మె.

ఒకదిరాగము కవ యల్లమ్మునందు
ప్రేటమైన విధమ్ము పెక్కిరానిక
నీరకుఁ ప్రేమతోఁ జేరి రాఘవ్యుఁడు
ప్రీతితో మాట్లాడి ప్రీతితోఁ జూచు

శ్రీరాము నాత్మలో వెలలేనుచున్న
 బైరాగ్య మంత్రైక భావశీల
 యెఱుంగంగలేక తా నప్పటియల్ల
 తిరుగుచునుండి నే యరియిరి లేక

శ్రీరాముడు నీరను త్యజించుట

కడుగంతగన్బయి కాల విారతి
 పుడమిపై చారికి గడచుచు నుండె

లోతులు కాకు లేకేనువ లేక
 కాకొండ్రు నోటికి వచ్చిన యట్లు
 పువ్వువలెను దొకవత్సర మున్న
 కరుణ నీరముఁబెచ్చి మరల శ్రీరాముఁ
 లేలుచున్నాఁడెందు నెచటనో యెవఁడో
 యోలోచనము లేక అనినట్టి మాట
 వినివచ్చె రాముని పిలువయందు
 సునిశితకూలముల్ జొనిగిన యట్లు
 జనకజ మాతిన బృలదగ్గిఁగిలు
 కనకన్నులందుండి తరలనే లేదు
 నీర పాల్గివెట్టికీలమ్ము నల్ల
 పీఠిహస్త్రమై యెటుంగు దిశ్యమెటుంగు

కాని లోకలు చూచి విరాక్యము
 మించి వినుచు తా నున్నట్లు నందు
 పైరింపఁ బాలఁగు మౌనము తా మెందు,
 తానె యట్లున్నచో భర్త మేలగును,
 తానె యట్లున్నచో భర్త యేమియు !
 ఎవడయందలి ప్రేమకల్లు నంది
 తనయక తన రాజభర్తృత్వము నంది
 జనులము నవరింప పైరింపలేక
 తనవీర ముతయఁ గలఁచె రాధుర్యము

మోమున నొకదింక గ్రామిణీహగ
 సౌమిత్రి గోరినది జరిగెనెల్ల
 అడవిలో వాల్మీకి యాశ్రమస్థలిని
 కడువడి నీరను విడచిన న్మునుచు
 వాడమ్మునకు తాత్ర వదల కావంత
 ఏమిది ఏమిది యెంత ఘోరమ్ము
 ధోమియే వ్యతియింప రాముడు కలఁచె
 రాముడే పరిగెనా యామాట లెల్ల
 సౌమిత్రి కడుయింపె నందియ మౌనము,
 రామునియొద్దలో రగులు నీవ్రతం
 సౌమిత్రి) నిలఁపున చలియించిపోయె
 విడుగులు కలదొర వడుచున్నరీతి

సకలలో లక్ష్మణులు దేవదేవులు గాని
 రామునిచూడకు రానుట దగ్గు
 రామాజ్ఞ వివాహరాహు భార్యని.
 బాణురాదే లక్ష్మణుల వలదమ్ము తెచ్చి
 వరుగగా నదివల కవగిలం గొనుచు
 తనతోక్క రానుచు విరి కీర్తి వదులు
 జనకజ యుద్ధాంగి సంకోచ మునుత
 వధికి రాకునే బయలుదేరినది
 తెనుకు దివయలో చేనుదెంచు వదులు.
 అయిం చేయకాకండిచ్చి నంప
 రానుచు బయలుకు రాదేం యదుచు
 తోడనే యుకరాధ తోచి జానకి
 చూడినట్లయిగుండె గొంగుమ్మనచ్చి
 విడిచి వేళ జూయములు వరుసైత రథము
 కడుచూర మింక శో గనచిపోయినది
 వీచక్కి జంకజ సగావివచ్చితి
 తోచును వివరీత దుర్నిమిత్రములె
 రాకును గుర్చుండి చేనుదెంచు గాని
 మాటాడు బేయియె వుటాది లక్ష్మణుడు
 ఎ యం కీర్తి యెక ముద్యమించె
 ఎందుల కీది గేదెంచె రాను
 తగ్గుతో ఎని కపవతో నిగిడి

కొట్టుకోసాగెను గుండె బాపిరి
 అవలించారు బట్టి పెరిచి మాతృభయ
 కడుజేగ చేరెను గాంగనీరమ్ము
 దిగ లక్ష్మణుడును దిగను మాతలియు
 దిగి హేతో తెలియని దిగలనో నీత
 "ఏమియు లక్ష్మణ! యేమైన దోయి
 ఏమి దీను, తవయి యిట్లంతో పనియె
 విలోపిస్తది మిన్ను శిరమున పండు
 నలుంగడు సాచ మాంబులె నీతిమ్ము
 చెప్పుకోలేక చెప్పుగా లేక
 తప్పించుకోలేక తలమీది బరువు
 వడవడిత్రగలేక బార్చి లక్ష్మణుడు
 పదిపలాళ్ళకు ప్రెయ్యి పదియించె నిట్లు

"ఓయమ్మ బావకి ! ఓ మహాపాధ్వి !
 వాయించు వయలూరి వన్ను శ్రమింపు,
 శ్రీరామునాజ్ఞను మీఱగా లేక
 భారమంచును వాడు స్వాంతమం తెలిసి
 కొనివచ్చితిని నిన్ను వడవిధి క్షుల
 వినిపించగా నొక్క చెడిచావు బార్త.
 పరవానమంచున్న పడతి బావకిని
 మరల రాముండేతె భరణి నటన్న

యదు రామాయణ్యుని పదునాల్గవయ్యలు
 భరియింపఁగా లేక పరితాపమంది
 రాముడు నేగింప రమణియో! నిన్ను
 నీదుహితవిలోక నేకాక్షి గాగ
 వివచిత మృత్యుగ నిన్నవది కీర్తి
 తనయక తెచ్చిన కడుపాపి నేను,
 భావన మృత సాగిత మృత
 ఏకాక్షి యిచ్చ పెటుయోగువయ్య !
 ఎవరు పభియను తెవరు గాంధ్రపులు !
 ఎవరు విక్రమం నీయ్యునేగవనా
 పరమం పవిత్ర పదలనే కాని
 యెటుంగిదే శ్రీరాముని పదలనే నిన్ను,
 దాదానానందమే తల్లి! నీయ్యలు
 కూరిమి చుట్టలు కూరబంధువులె
 అదియేయి బయ్యలు పదునాల్గవయ్యలు
 వివరణ జనక విద్యుతిం గొనయె
 ప్రేమివనా వేయిమిదుగులు తలయి
 ప్రేమివనా క్రింది పృథ్వీకంఠయ్య !
 తలగొట్టిపట్టు రామిని కూలి
 నెలలు కందిక తల్లి నిడుచులాలు
 "పాతల్లి కూడేది పనుగావు మనుషు

భూతలమ్ముకఁ బడి నీత మార్చితై
 నెరివొంటి లక్ష్మణుం దిలిచి దీపముగ
 పెంలమ్ము నిట్లుని చలికె జానకియు
 కన లందు పక్షులైతఁ గాల్పితై పాశ
 కనుపెం వణిగెను దురదవ లాహ. 1

“విపవయ్య లక్ష్మణ! విపవయ్య కండ్రి
 యివడి వాణేని వసుధకు మిగితె,
 నారాముడే యిట్లు వన్నుఁ ద్యజించ
 భారణి పన్నింకఁ దుఁచువారెవరు ?
 విజయక రాముని పెన్నంటి యేగి
 అతఁడై విరిగితి పన్నిదూకితిని
 చాలపు గ నోయ జగతి నీపొలు
 అలింపు రెవరింక పాలింపు రెవరు.
 నాకధి యిటులుండ నీవేల కడయ
 వేనేగ లక్ష్మణ! పెరుగకు జామ్మ
 అపరిశో నీతను విడిచి వాపమము
 ముగ్ధులెల్లరకు రాకవహి మాట—
 లత్తితో రామునే ప్రార్థింతు వసుధు
 లత్తల ముగ్గుర వడిగితి నమము
 మునిపపిష్ఠులకుడు మ్రొక్కితి నమము
 మురలంధువులనెల్ల మునువలే నమము

కలవ్రుల రామునే నిలిపి పనులు
 ఇలగల దయతోడ నేలుకొ మృదువు
 రారాజ బహువి గారాముతవయ
 కూరిమికోవలు కోవలేవుచుకె
 భూవుత్రి శ్రీరామభూపాలు పన్నె
 ఏకాదశియందు యిది యానీత
 దీనురాత్రు యిట్లు దిక్కులేకుండ
 కానలయందున కలసిక దురుము
 పలుకుచు తనలోని కలవ్రుల నిలు
 నిలపించి నిలపించి నిలపించ లేక
 దరిలేని శోకావధరణిని చూచి
 మునుమాట లేకుండ మరల వరాస్మితి
 భూవలయమ్మెల్ల పూరించు దగిన
 నైవస్వయాపిణి ధరణిమార్పితై
 ప్రితిమిత్ర నింక నీ నీకాలకాంగి
 బ్రతికియుండిన మాట ప్రాణాలతోడ.
 పాద మాళమవుతో మోకందు పెట్టు
 పైపుచుండెనొ యీదు సుకావళాధ,
 కలచిపోయెది వాతల్లి దుష్టిని
 కలవ్రుల కనగుండ నిరయి పోయి
 ఏమి మాటాడుతో ఏమి చేయుటయె
 పొన్నతి యెందుకొక చలితదిత మున

కన్నీళ్ళు ప్రవహింపఁ జూపువడఁగ
 క్రన్నన జానకి కాళ్ళకుఁ బ్రయోగి,
 'కానలే నానల్లి జానకి నిలఁట
 కావదన్యుల దీరించి నేనెగురుంటి,
 మంచభూతయాలారఁ జక్రింధ్రులార
 అందితోరగులార అగ్నేంధులార
 కరులార నిరులార కారకలార
 వర మునిశ్వరులార వాహినలార
 దేవతాకరులార దివ్యులార
 కానలే నీకిదు కరుణతో ననుచు
 విడలేక నీత నాదివ్యమధ్యయున
 విడవాడి నీదుఁడై వెనుకఁ బక్కలుఁడు.

ఉచిః మఖువాఁదై నౌమిరిగా వచ్చి
 ద్వారమృగక నేన్న తయ్యునిఁ జూచి
 చూడెను రాముఁడు శూన్యమా రథము,
 ఏత నేరాధయో యాదిత్య ముందు,
 ఎండిన కనుతోయినుండి రామునకు
 రెండుక్రూపులు కాలి వృధివిపైఁ బడియె
 తన బహిష్కరణమ్ము భండీత లేని
 కిదువేల బ్రతుకేల భావన యేల.

తీర మొకకూకనీనియై గీత
భావమందని రామభద్రుడ కవుడు.

నీర నీడు వార నీకుంబు ప్రాః
చేరియు లల్లని ఇరులై పోయి
భోరుడ నీర్నిర వారిప రాక
పొరులు బంధపుల్ వ.వార లల్ల

వీరాచరితావళి

అవనిత శోకము నరయంగ లేక
అపని తనము గర్వ మాగిట్లయ్యె
తిరువులు కలదాల్చె గిరలు చెమర్చె
పరువులేకపు లేరి పక్షివంతులు
క్రూరమృగములు గున లందె విరిచె
పాదగు గంగాప్రవాహము కదిలి

లేడు లక్ష్మణుడ ఇట లేడు రథము
క్రూరము విడిచెను భూమిని యొకఁగె.
విలకించెను గూత విరువారు లేరు
వలుడువాడును లేరు విలచిపప్పుటి.
అంతయు శూన్యమూ యవతల కవుడు

అంతయు మూయ యొనువనిజ కవుడు,
 జవగ్ధని యింట రా బయియిది నెవ్వడు
 తనకయి రామము చదుదొది మిథిల
 శివధనుర్మంగము చేసె నేనాడు
 అవనిపై నీవాటి కాకత యెల్ల
 తెలియని యొకదింత దృశ్యమై మిదిని
 కలవోరె కనుమిది కదలరాగినది
 అశక్తమల మిథ్య వంగి మణంగి
 తోటి రామునే యెడత నిర్వికలా
 తనయాచన మిశోకవసనీదు యెఱుంగు
 ఈమహిమ యెఱుంగు నొకగ్నియే యెఱుంగు
 తనమనోదైవము తలచేమహూర్తి
 తనరాముడే యిట్లు త్యజించి వపుడు
 భుజమి నివృణు తనకడుపుడు బడిన
 బడుగుండ్ల గాక పతి దురేణి
 ప్రియియొక నెవగ్ధ ప్రభుకంగ వలనా
 మితి దోచ కనునీ యెఱులదుఱుమున
 అవశ్యమై పడియున్న యవనిలం బొది
 వినినుండి నేవకల్ నీమిది నాకు.

నీల వార్మికి ఆశ్రమము చేరుట

మనముచేత కొండనా విశిష్టత పెంతుఁ
జనులెంచి పండ్లకై జానకిం గాంచి
అపసరలమ్మున ఆవశ్యమై యిటుల
ఎకరీతి పడియున్న దీపాద్వయిచట
చూడగా దుగ్ధగళాశోకపూర్వకం
వాదీపోయిన దీతి పదనమ్ము గాని
నీదివ్యభావమోయో యేలెందినటుల
దేవీవ్యభావ మీ లేల మృత్యుకు
ఁబడిగంది యాచార్యుల పెంతునే బాని
పరులై చెప్పిరి వార్మికి ముని
అంతరంగమ్మున నామునిచంద్రుఁ
డంతయు పూర్తిగా నరని చేవేగ
జనకజ యున్నట్టి పల్లమున శేగ
మనికాంత లభ్యమ్ము గొనితేర పెంతు

ఎవ్వరో తనకడ శేలెంచిపట్టి
నవ్వడి నానించి జానకిపరియ
మునివశ్యుఁ గని తనమోము పైకెత్తి
విజయమ్ముతో మ్రొక్కి విలపించసాగె
అమృతయించుచు నీల కర్ణమ్ము నొసఁగి
మునిశుభ్ర లో మనశ్చ లాసించుచుండు

వీత కామ్యశ్రమ పీఠి చేగన
 చేశ్రమ్య వంగున చేయాలి కాది
 బవకజ తోలు కనగాని వీరి
 మూసలలో పరివర్తనాంశుకుండ్రి

ఐ వ కు ల ఐ న న ము

రామునే గువమన చేయాలి జలలి
 రామునే పూరించు భూమిజ నశము
 ముని రూక్రమిని పో చనచెంగు బాది
 బవకజ తరియించు మునికారతనలని
 రవికుల దైవమ్యు శంకచాళువికి
 ప్రతిమలభిక్తితో ప్రార్థనలో నలుపు
 మెలమెలగా గాంగజలములు దెచ్చి
 తెలవారు పూవులదెక్కిన బోయి
 ప్రతిభో విలుచును వికారాలకు
 లేదవచ్చికలేది లేళ్ళకు మేపు
 అనంతమై పోవు పంథకంఠమయి
 బావకి కాశ్రమ్యుల నీదనమ్ము
 బావకి కొకరాత్రినమియ్యమును
 కానువుకొప్పులు ప్రమమగా వచ్చి

పథకు న గ్రహరాశి విధవమ్ము లంద
 తుభరాశులందుండి శోభిల్లుచుండ
 యిగ్ శోభారకు లిరువురు సుతులు
 జాయించి రామకు సౌందర్యనిధులు
 రామనిజలోలిత రమణీయమగుల
 వామోదయుఁ జూచి యవనిత యలరె
 కునిరాజ వార్త్యి కనుదెంచి వేగ
 భువ యశోబలములు కలుగుగా కడుదు
 కళలవమ్ములతోడ కూర్చి దీవించి
 కళలపులను చేర్చి శిశువుల విడియె
 రదిచంద్రకేళలు రమణీయకనులు
 ప్రదిదులాకాద లాకాలు విద్వజ్విది
 ముడిసిపోయిల చూచి మునివత్సులెల్ల
 అనుదెంచి గీదించి రాశమ మునులు

—

ల వ తు కు ల వా ల్య ము

సీతమ్మ కళల మాశిశువులే యిపుడు
 సీతమ్మ ప్రతుల్లె శిశువులే భువి
 ప్రితిగా కందోఁ జెప్పయోత
 సీతమ్మ పెందె వాశిశువులఁ జూచి.

మౌనియాలి కొకకొత్త ముద్రపు దీపింప
మౌనిబాలకులతోఁగఁగఁచుచుగా కలసి
మౌనికుల మంతకు మోక్షమృత్యు సూర్య
దివదివ వృద్ధిగా కేళమృత్యుకుగి
మౌనిదిక నద్దమణి మంతకు లగుమ
పెరిగి యాబాలుకు పెద్దరా రైరి

అవతరణ రిద్దమణి అరికధీయమృత
ప్రమియలభిఁగఁగఁచుచుగా కలసి వద్ద
మౌనికొద్దమృత మౌని మంతకు రైరి.
మౌనిదిక X దీయించి దీయలనాకు
గావదికల గొప్పగాయకు రైరి
దీయ X గొని బాకు గొప్పమృత
మౌనిలు ప్రమియంతు కేళకే కరియ,
మౌనిక నవకొయాధుర్య మౌనిలు.
కన కనుమంతురై బనియించి యిలమౌ
మౌని కలికనులంతు మౌన్యగా పెరిగి,
దీయలు దీయలు దీయలనద్దమృత
శ్రీరామౌని యశమృత కీరిమొక నిలవు
మౌనికవర్తకు లని మౌన్యన లంది
అవతరణప్రజ్ఞలై పరలుచు మౌన్య
మౌనిదికమౌని లామౌనిలమౌని బాది

మనసివోమనసు సీత, మాయ మనసయ్యె
 దూరమైనది బంధు శ్రీరామ శుండి
 భోగిని కన్నీటిభారము గల్గు

వాల్మీకి రామాయణమనం వ్రాసి
 కురింపుంచే గావము చేయించుట

“నీ వాల్మీకి యిటు నా సోదర
 సీతించి వి బ్రహ్మ బ్రహ్మ ము కూర్చున్న
 నా రాక్షసులరాళి బగ్గి రాసుంచె
 అట్లుగలెద్రుండు బనిచె నా రిగూడ .
 బాల్మీకి సుతే వాల్మీకి, దీని
 పాఠపాఠం విన్న నది వాల్మీకిగ
 చెబుతూ రామం శ్రీరామగ్రహం
 నిలిచిపోయిపోతే నేత్రములయ
 కిదిది కిది మూడు నా కను
 కలగవచ్చులే అది చూచినది
 బాల్మీకిరామం నచ్చుర్రున్న
 పూని చివించెను నా ని వాల్మీకి
 నూరినవాడు నా మిగ్గి ధరితి
 శ్రీరామ బాల్మీకి భార లింకా.

పూజకేంద్రంబయి బాలబాలనవి
 కలువవెన్నెలలయి జగమునించినవి
 ఇలయెల్ల శ్రీరామనిలయైన వెలసె

శ్రీ రా ము ని ని ర్వే ద ము

జగగన్ వీక్షిత సుమయమ్మమండి
 మనమున రాముని కపరతిమ్మ
 బానియారమ్మ కానంగ వచ్చు
 బానియారనే కరియంచు గలుపు.
 నెలలు తిమ్మిదియిమ నిండిన యలల
 కలురాళ్ళపై వాని చనియన్నయవుడు
 త నీతిగొన్నలో నవని నేరెన
 పోనివచ్చటి మాట వుడినడు నీర్పు
 కోమలశృంగయ ఆ మనుమాంగి నీక
 యేయని కలఁచెనో రామునిఁబూర్చి
 అవేళ తనదెంట నడుదెంచె నంతె
 పోవఁగా లేదాని పుట్టింటి కవుడు
 బానియేయని జగ రా జుగ
 కానెని పదియందరి కప్పుకోఁ గలుగు

రావకార్యము తెల్ల రయమునఁ దీర్చి
 యోదించు శ్రీరాముఁ జొంటిగా నిల్చి

కవచ్చాదయోశ్వరి కన్ద్రేమరాశి
 కవలహిరప్రదానమ్మ కవనీత యివును
 కవనూండి మానమై చదుచున్న యిటుల
 వ.వమందఁ జోరి నల్లనిపెంచి కవకు
 కలుచున్నచా వల్ల నిలుచుండిపోవు
 వలంకఁ చెప్పించోడి పిలువఁ చెప్పించి

శ్రీ రామఁడు సోదరులకు రాజనీతి బోధించుట

రాముడి నొందెడి రాము నెయ్యిగఁకు
 పోయి చూడగ లేక పొగడు కమ్ములును
 జానకి పాల్గొన్న నమి మనో యునుచు
 దీనులై మనము ల దిగులు నొందెదరు.
 మనమున కాంకిలో బడి మేలింగకయె
 విడువఁచు కమ్ములన్ బ్రీతితోఁ దిరిచి
 శ్రీ రామఁడు వచ్చుచు చెప్పచు నుండు
 నేరాజగౌళినో మేనీతి కథనా
 రాజ వేదీగా భూజనమ్ముఁడు
 రాజభర్తృత్వమున రక్షింపవలెనొ;
 ఈయర్హిపాలన మెట్లుండవలెనొ

వ్యాకున్దియియ పెట్టు చేయంగవలెనొ
 ఆదిరమ్మేవేళ రాగ్రహమృతము
 మేదిరీతి చూచు మొగగవలెనొ,
 తిక్కలును రాజ్యరెండ్రుమ్మ నెల్ల
 గొమ్ముగా జోధించు గొలు రాఘవ్రుడు.

—

శ్రీకృష్ణుడు లవణానురువి సంహరించుట

వికవచ్చె నిదిలో విడిచి తుగుచు
 దళివలరాధలు భరణి మరల
 మధురాశ్రాకి రాజ మధురైత్తిమిత్రుడు
 పృథివి కంతకు పెద్దబెడగా ప్రబలి
 లవణానురువి మోకరి పదిపైఠి దిరుగు
 భరిని రాసొక్క లే మొసగాఁగ ననుచు
 రావణుమేనల్లుఁ జాచియు వెడత
 కావరిమొలగివ కనుచువ్వుఁ దిక్కడు
 మనులు ఎరించి రాక్షసుని నేగ
 దనుమిడుచు భూమి కమరూల మనుచు
 తనతండ్రి శనించు దినములనుండి
 తనకృపామృతమును తినచు చున్నట్టి

శివనిశూల మ్మొందు చేయని లవణ
 తపని పశేయఁడై యనిసేయఁచుండు
 ఇనుకుల కింకు వాయుమథమలబాని
 దునియె మాంధాత వాడున్నదెమ్మం

లవణుని దుర్భార లక్షణమ్మెల్ల
 తెలియిల్లె యాలించి క్రిరాముఁ దంత
 అనుచును మోక్షము తపశితమ్ము
 పనిపె శత్రుఘ్న నానమఁబనిఁ ద్రుండు
 నమశివాయఁ జాశత్రుఘ్నఁ దంత
 నమరసన్నద్ధుఁడై చుడుచు పోరిని
 విక్రాంతిగొఱవయి వెడలి వార్మి
 యోశ్రమమందున నాగ నారయి
 జనకజ ముఖముగా కనియె నానాదె
 మునియోశ్రమమ్మున తపయు లిద్దఱిని
 జనకజం గూర్చిత నంతోషవార్త
 వివర శత్రుఘ్నఁడు ముఖమున నలరె

జనకజ మశలమ్ము వినిన యంతటనె
 ఇరుమడించిన బల మ్మృతంగి శత్రుఘ్న
 దిరిగెను చేగ మా యనుమరునిఁ జంచె
 ముఖునాఁడె వయనము మధువురమ్మునకు.

అనిగి శత్రుఁ డున్నఁ జాచరివరమ్మలనె
 హరునిసొలము శుభకరమందు లేక
 తిరుగాడు లడఁగుని కిలఁగించి తనకు
 నుజ్జయిన కాల విఘ్నముని తలఁచి

“లోకంబుక ! నిన్ను బోధింపుకొనిక
 నీకడు శుభమంది నిలిచి నానిడట
 పాముబోధా! యింక ప్రాణిపోతాడు
 పోలలో నిన్ను లే పాలియంత్రో వనగ
 తనశూలమును పెంతుఁ గొనిరాని పనిక
 మనమున లడఁగును వనఁ దొక్కింత
 వరుశమ్ముడను వచ్చి శత్రుఁ డున్న తోడ
 నిమిషక లోప నేమాకేళుఁ డగుట.

భామని కంపించు నీకుడ లేని
 భూకయఃప్థమ్మయ్యె చాల నిర్దుశకు
 విశాలించి దుర్వార వీరుడై యనిని
 అశునిధ శస్త్రాస్త్ర గాహిన్ఁ గురిసి
 అపరిత గాహనిరాధిక్య ములక
 హఠమూర్ఖ శత్రుఁ డున్నఁడా దైత్యవరుని
 భూపలయము గొక మూలకఁ ద్రోయు
 రావణు పంతుటి రగిమీ డై వ

లవఁడని శత్రుఘ్నుఁ డివరీల క్రుంత
 నవని దుస్థిభ మిట్టియనిశయ మునుచు
 మునుచును జనులు నా ననుచుని మృతికి
 మనముల విడువనింది మధువురమ్మునకు
 బసనాథుఁ జేసిరి శత్రుఘ్ను నత్రుడు
 విరుకపామ్రాజ్యార్థ విభవమ్ము లలర

శ్రీరాముఁ దగన్మృది క్రతువు దర్శించుట

ముది యగన్మృది దౌశముఖ్యుచా క్రతువు
 నొసరించు చున్నట్లు విని రాముఁ డిరి
 ముది యగన్మృదివకును మునుల కిలరకు
 వినయిన్మృతో మ్రొక్కి వీక్షించ క్రతువు.

రాజాధిరాజును రాజవసులుఁడు
 భూవనవంశ్యుఁడు పుణ్యాత్ముఁడైన
 రాముఁ జేరించెను క్రతువునఁ బాత
 భూమి-శిలలం దిట్టి పుణ్యభావమ్ము
 లింతటి నయశీల మునుగ మునుచు
 నంతనమంది రానందుమివరులు
 నవనమ్ము లొసరించి చరితాదులైన
 అవనిశముఖ్యుల వివిధసర్వభలు

రెంటిదివన్ము లాముమ్మోళమమన
 మంది రాముడు విని ముక్కాళా మెనుగ
 నిర్వహించుగ మువల స్థాప్యులగుచు
 వర్ణవర్ణముగ జన్మము ముగిసె
 గుణవర్ణముల గుణవర్ణ మొక
 దిదియెడి యుదెంచి జీవితం గొనుచు
 మునిముఖముల నెల్ల పురిమిరావలన
 భుజముగ దీవించి చనిరి జన్మము
 జన్మలకు జగతికి వంశీయ మంది
 మునుల నిస్సృద్ధులై యొకరించు కృత్య
 మునుల రాగగర్భము మునుల యాశయము
 మునుల చక్రము మునుల జీవము
 మునుల జీవము మునుల జీవము
 తిరిగి యయోధ్యకు వరిగ రాముడు.

శ్రీరాముఁ డశ్వమేధయాగ మొనరించుట

అమరుల బనియించి యవని కొనంగు
 వనిధిగ నంచుట జన్మము లనుచు
 నిశ్చలముగ నై విలసిల్లు యాగ
 మిశ్వమేధ మొనర్చ వాత్మలోఁ దుఁది
 రాముడు మునులను రావించి మునువ

అమోఽదమును దెల్పి కలదును వారు
 తనమంత్రివర్ములు తననహోదలు
 యనువంటనే కాస్త్రదిధి విభావముగ
 నకలనన్నాకామలే నదిసి నేగ
 నకలనంభాకమలే నమనూర్పాదు
 అరిశీఘ్రు మందలి కాభావ మంది
 క్రతువీక్షితుం వయ్య రామచంద్రుడు
 వచ్చిరి మునివరులే అంధునిక్షురలును
 వచ్చిరి రాజులు వానరాధిపులు
 వచ్చెను లంకాధిపతి విభీషణుడు
 వచ్చినవా రెల్ల తెచ్చిరి స్రీతి
 మణిమయ భూషణ భవభాష్య మహారి
 కనకాలంకారములు కాన్చి తెచ్చియినో
 తనదంట లవడకులే తనశిష్యుగణము
 యనుదేర వార్చిః సంయమి వచ్చె
 అకంఠ రీతిగా నతిథుల రెల్ల
 నకలనిర్యాదులు అరిగె నహోపట
 అపమున లక్ష్మణుం వవనియంతటను
 నవనాశ్వమును ద్రిప్పి అయముతో వచ్చె.

రాతిరసమూస రమ్యసత్కృతులు
 భోజనవంతులు భూరివాసములు

అవ్వీ లావించు లావినోదములు
 అవేనిపాకమ్ము లగ్రగ్రహము
 లాయుత భర్మవిష్ణుభౌమ విధుల
 కా ఈ గతివని కంఠమ్ము లేక
 అయ్యుదేశయం దలరె పెంపారె
 నాయయోధ్యావుర మ్మమరిధామముగఁ

అవకుశులు అయోధ్యలో రామాయణమును

గానము చేయుట

అయ్యుఁ గడుగొని తమి వ స్మితి
 భరణిపాశ్చలము దరికిరాఁ బలిది
 "ఎలమి మింఁబుద్దురు నేకకంఠముగ
 లలిరగీతముల నో అవకుశులార !
 కాదు నివరితమ్ము రామాయణమును
 మింఁజునోపారగాని పామర్థ్య మెసలగ
 రంగాదు పాశేన రాజయాధ్యముల
 అంగదులందున యెల్ల కాలలను
 గాజమెవెట్టును కమనీయఘటితి
 మీరులించుగా మిరువార్కెల్ల

భూమివాసుల కండ్లీ భూమి గాన
 రామునే కృడిగా మీరుని నాది
 ఇప్పుడు అగుగుతో నెదురు మీరను
 ఇప్పుడు వాగ్మీ శిష్యుల ముఖాని,
 మేలగు గావుతే 'మీ'గిచ్చి అనియు
 గాలుర దీరించి మాకు వాగ్మీ!
 ప్రదినులాకారు లాకామని ముగలు
 దివినుండి దిగివచ్చి చేసితే వాని
 వానిరాముల సన్మరీత్రమును
 మీల చేబాది దిగివీధును
 రాకయ్య జరులార కమిలీయమైత
 క్రీరామకథ మీకు తెప్పించుయ్య,
 ప్రదినులాకంక మాకామునినరీ
 ఇప్పుడాను వాగ్మీమయ దిగివీత
 క్రీమహాదిష్టు వాకామిభూసరి
 క్రీమహాదిష్టు యుగిలికాత నీక,
 అవతారవహస్ర రీమహని వాకు
 అవనిశ్రీయము నంది అరుదందినాన,
 పరిక్రీకాశినిలో ఇవ్యసత్పురులు
 కడునావప్రస లామగుదిరాశ్యులు,
 రాముని రాకాన రాగ్మీకత్తు
 భూమిపై మృతము రామరామము

శ్లోకైః పమోత్ బగవిశంకతిః
 తల్లిదండ్రులు వాడు భరణి నల్లరతు
 బహువాచాముల నన్నర్చితమ్ము
 ఒకులార రాకయ్య దినుకొను శుశు
 అనుచు రామాయణ మాద్యంత మనట
 విభయసౌఖ్య్య లాభిష్టలిప్తములు
 గావమాధుర్యమ ల్ కావ్యలై పార
 మీల చేయని వినిపించి వంత
 తేనెలు వర్షించె తీయముల్ గురిసె
 అరాచియోధ్యయం దన్నిచోటలను
 లాఠీర వాక్కుధా వ్యాలోల మైవ
 కాలక మాటలో పాటలలోన
 దీనితీవలకుండి విశ్వమ్ము నిండి
 రాగచెల్వారిన రామహమమ్ము
 ఎంతమనోహర మ్మంత రమ్యమ్ము
 ఎంత నమ్మాపావ మంత హృద్యమ్ము
 అమోఘభర సంపదారామ మగుచు
 రామమయమ్మయ్య భూమి నరవమ్ము
 దేవరాదేవుని దివ్యవామమ్ము
 పావన మ్మొలరించె వసుధసంతోషి,
 సంకీర్త పాపీత్య నమ్మాద ఘనులు
 పొంగి ప్రవహించె పురవిధులందు,

అవతారమూర్తు లా.మ.మ.వక్ర ముని
 ప్రతిమలచరితలో ప్రభువులే నుండి
 పరువెల్లి పురజుట్టే బాలనవెంట
 పరవశులై || యోధాటల విడుచు

ఏమి యీ మాధుర్య మేమి యీగాన
 మీ మనోహారము లెందు మీ రనుచు
 బాలనమాటయే వృణాక్షుల
 బాలనమాటయే పోయిల సోట
 శ్రీమహాదేవు మా రామనిచరిత
 మామోదముగ గాన మాంకించుచును
 భీమకమందర దివ్య మోహనాశ్రమములు
 లవకుశుల్ ముకుందాశ్రమములనులు
 పురిచీనులందునఁ దిరుగుచు నేగ
 అరిగినంతనె రాము యిట్లువాటికను

తిలకించి రామఁడు పులికించె మదిని
 మొలకెత్త నేదియో పుత్రభావమ్ము
 అమృగసౌఖ్యము మా రామిది
 అమోముపోతేక లామేనిపొలగు
 లాకాలవీరుల యందమ్ము అరిసి
 చాచిల్లలే మీరు నవ్యమన్యులు

మరియిత్ర నిమ్మన జలకదిన
శంఖాలచే వీరధి భవరాచామంగుల

ప్రస్తుతా నాదిన ముగంబు కోడి
కల్పియ్యు కల్పి నీక నానాంబు
కాదె కల్పించె కలములై కాది
తా దినిన గల్యు త గలగలంబై
నీక పలుక గల యాది లోపిత
వీరాల్లు పోయి యెలుగల జరుచు
చేతయ్యుపంబు నది లిది మదన
క్రిశ్చిగా లక్ష్మణుని లిలవి రామంగు
కదంబి వాల్మీకియి కిలవెచ్చి
కొనికమ్ము లెట్లుగా జలకజో పనియె

కానీ పోయెనె దెన్లు
నిక వచ్చెనె నీ నానెన్లు యెలుగల
లలిలక్రమంబు లరామ దింబ
నీకను ముగంబు కేకాన, పయవ
బామంగు పల్కె బయింబునోలకు
తనప్రకర్త మె గుచ్చ గుచ్చ మెకల
బయింబు పల్కెనె కేకధమ్ము చేసి
కానక జలకాచ మెనెనుచు

మునిటి గొంపోవుట విధించి వేగ
కొనికొచ్చు అంగి ఎనిచెప్పించె.

రాజుని హటాదు మోము విప్పిరి
అమోదమయెడలగ నరిగిప్రయగల బ
సొమ్మతి పనికేగి బాబునితోడి
రాజునిమాటల మును వదిలె
శ్రీరాము పాంథను నీర కాదనిన
అహధిగా పోన మొదలు పార్వతి
మునిచంద్రుడు నిగదె మొదలునక నవును
అనకలక దోహ్మతి సొంతొక్కరినె

టూరేవి పీఠము గొంపోవుట

ధరణిపుల్ మునులను పురిజరు తెల్ల
రమయెరిగిచ్చి యామయ్యవాటిక
అనకలక గొనివచ్చి ననినెలు విసగ
విసయమొగా నిల్లు బయె పార్వతి
"శ్రీరమ్యగుంపాండ్ర | శ్రీరామచంద్ర |
కార్యమగుంధాను | కమనీయనాను |
సొమ్మతి మయెరిగ నీమాట తెల్ల
అమోదమయెడల నానుచియెందు

కడలగొను మియ్య నాడమెంటు కదిగొ
 యమెంటు పీత నీలరంగువలకు
 భువిమీద భర్మమున్ పొలుపాక నిలవ
 నిలువొంది వచ్చిన జేవుడ నీవు
 నేనంతకాదను నీకు వెప్పుంగ
 రసను వాదాశ్చ మానింపు మొకటి
 రాము డొక్కండన్న పుకల కోడి
 ఉరికి నీభార్య నడకలాయు దగునె
 భూవుత్రి యాచీత పుణ్యచార్మిక
 ఏలవ ముఖంగని నీయింటి వినుము
 తెలుపంగలేకె ఈలిరాంగనీల
 మలవాడు లంగలో నన్ని జేవుంటె
 నీమాటకొలది యానొమ్మితి వచ్చి
 భూమిలన్ విడనాడి పోయిన యవుతు
 కానీ నొంటొ కానవచ్చి
 నానాడు జూచి వాయాశ్రమధుని
 అనునయింతుడు చాల వాడరమ్మనంగ
 కొనవచ్చినా రయ్య ముదికాంత లరిసి
 లబడును రికవ లననిచ్చితి కనుము
 ప్రదిమలాశ్వుతులు నీలాలకు విను.
 పెరిసిరి నాకె పెద్దదా రైరి
 ముదుచిర పద్మని కోరితెడ మీ

చేసాడుమయ్య నీచిలుక గాలిమల
బదులు పొద్దింకను బగము పొద్దింకను
మురులును పొద్దింక పొదును" రసంగ

శ్రీరాముఁ డంతట చేసెలు మోడ్చి
పొయలెల్లను విస బాగ్గిరి విసంగ
"అవధూర్ములార వాకాశ్వుతోఁ దలియె
బడకవి నిర్మలమోక్షిల్య మెల్ల
మునిచంద్రుఁ డిట్లుల వినినయె శంక
బయలమధ్యమున శపథమ్ము చేసి
బదుల కింకొకసారి రిశప్రవర్తనము
బడకవి తెలుపుచో చాలమే" అనియె.

మరల ఒట్టి పరీక్ష భరణిజ శేల
బరిగివ దెల్లమ చాలదా యదును
బయలెల్ల శ్రీరాముఁ దనిన వాక్యములు
విని మనములయందు విశ్రాంతి లైరి

సలుపురి ముందువ నగు బాటు గొగ్గ
తలగొట్టి వట్లయ్య భరణిజ కవుడు
తెచ్చర రాదింది శ్రీరామవిభుజ
రచ్చుకొచ్చుట శేల రాసాడు శేల ।
ఈ పరీక్షలు తన కింకొన్ని కలహా ।"

భూమ్రుర యెనిచె భూర్మపై తవదు
 ముల్లపానంబు దేవరెకపు కన్పెడదు
 ధరణిపై తనకెఁగి ప్థకన్యక లేదు
 జనుల నరికవించి మునులకు మ్రొక్కి
 తనమౌదనుల కనులఁ బ్రసాద
 కనుదోలంబు మ్రులలో దాన్వలై నల
 తనయొక కపసారి గడియి మోడ్పాడి
 భూమ్రున ద్విష్టి పొలుపుగా కలిపి
 చేరులు జోడించి నీరపక్కినది

సరికన్యక రామిల్లా జరియంపు నేని
 పరిసరై కన్యకగా భాగింటి నేని
 నిర్మలమౌ రాముని సేగొల్తు నేని
 ప్రత్యక్షపాక్షిగా నంచభూతియాలె
 ఏవేవ మునుగని యిల్లాలి నేని
 ఈ పాల్లు దప్పించి యిక్కనైన నాకు
 త్రోవజూపదె నేను కావదే పన్ను
 త్రోవదే నాకల్లి భూదేవి యనుచు.

ఉల్లము లగులగా జీర్విత యల్ల
 కల్లిని ప్రార్థించి ఈను వాల్చినది

జనకజ శోకము జనకజ మునివి
 కనక దేవుడొ కాదు పనివి దేవదాసు

కడుక్కిచ్చుటను కాళ్ళు నొడి దీరినవ
 పువ్వులు గ్రద్దలుచేసి భోగి వచ్చి
 కలుగని నిమిషండ్లి నాగకవ్యకలా
 విలసిల్లగాను గురికి గైపయి
 నీకును వదలని నిగ్రహము నావ
 ప్రాగ్గ నూర్చుండవలె గొంపోయె
 అరిచియున్నట్లుగా జరిగి ఎర్రవచ్చు
 భరణిగో బ్రహ్మై బాగులుచ్చింది
 శ్రీరము రి నగి ఆ పీఠము అర్చి
 భాదేవిగార్హి : శేషము ని

భూతలమున గింక పీఠము రాను
 భూతలమున జేను పీఠముల్లి
 నిలుచున్న నా కళ్ళు పూర్వ వదిలి
 వెలుగ్గ బాగ్గ సోక్కుచున్నైవఁ నూత
 భాదేవై తన కింక పల్లి నీ దినుగా
 జ కల్లి సేగ్గిరి పువ్వులు లెక్క

నీకకొలుకు శ్రీరాముని దుఃఖము

వీరైచ దిగ్గతు తానేరు మొదలై
 భూమిగా బాసో భువి పల్లెగా

ఎవఁడై యానామ కిచ్చెని విద్విజిది
ఎవరికై రాజులన్ బహరాన గల్గి

ఎవరికై కరుణించి యిన్నాళ్లు తాను
ఎవనినాసింది నేడిచటకుఁ బలిచె
ఈసేత తపనార్య తపకులేకుండ
కనకించె హృద్యమై కనుటకు బగము
తలపోసి రాముఁడు తమయివోవ్యధలు
నిలుపున నీరయి చిలకించె నిట్లు
"రామునిఁ గూర్చిది నీమామనమున
నీయనితలుచి నీనిట్లు తెలిపె
సోఁల్లరా కి ! ఓ బాసకిదేది !
అకోశో రమ్మచి అర్థించినాను
మామంతుని వాకమాటను బెర్చి
క్రమికో వాపైపు విచ్చేయుననుచు
అసింది నిష్పట్టు బడి'తిఁ గాని
ఈసేత ! నీయన స్మరయలే నైతి
ఇంతమాత్రమున నీదింకసాహసము
మరరానుఁ జేసలే ముచ్చరిముందు
(శ్రీ)రాముఁ డొకయొక్క చేసినే యనుము
పైరింపలేవి ఈగ్వల్పయాత్రమును
ఎలుగుడే నీత నీకొటకు నేనెంత

దూరదిల్లి యొంటిగా దూరంబవానో
 దక్షిణాన విన్నవల గొనిపోయి పర్యవ
 వినుతరాత్రి విన్ కనుగొవలేక
 వినిపించితిని నాకు వినివహారముల
 విలసింపెద నయోధ్య విభిగో నేడు
 కనుగొని యేకే నాభాగ్యరాని,
 కనుగొని ముటచివే నానీతి యనుగు
 అనవయ్యలక నన్నుత్రలో గ్రహ్య
 దీక్షుడై రాముడు గీతక విడి
 విలసింపె పలుమాడు రిలచి జానకిని,
 పలుకలే జానకి పలుకలే యనుచు.

రాముడు భూదేవిపై కోపించి

బాణ మేయబోవుట

విలసింది రాముడు పలుమాడు లిట్లు
 తొలియని యెక్కింత నీ 'లగిన యంత
 భూత్రుత్వైగల మోహభావమ్ము
 కోపమ్ముగా మాటి కుంధినిమిక
 "అవని రాధువు చెంత అణగయి పోయె
 అవని నవ్వుచా యదవిలో నన్ను

కరుగన్వి యనదును కొంపోయివాడు,
 కనులయందే నేను కొనిపోయె ధూమి,
 ఈరీతి సవచూచ నిలబడినాడఁ బడుచు
 తీర్చితి పనియింపఁ దీరాముఁ దీరకు
 చెడుతలం పడరిన నుపదీ కాళ
 భుజమియెంచితిని రావలెఁ గొంపోవ
 నానీత నిటఁ దచ్చి నాకీయ నున్న
 ఈనయనక్షోణి నేకబాణమున
 చూర్ణముఁ గాదించి చూపెద నదుచు
 పూర్ణాగ్రహయ్యెద పొంగులుతాన
 కాపయ్యు పొరించి శరము సంధించి
 కోపాన రాముఁడు కొట్టఁబోవంగ,

"అగునూ శ్రీరామ! అపని నేయకుము
 అగును బ్యా దేవ ! అభి శీశి" యనుచు
 వెనుపున బ్రహ్మాదిమఠ లయఁబెంచి
 వెలుఁ వెట్టి రాముని విఠగల నిలచి
 "సర్వభగన్నాథ! సర్వమయోక్త !
 సర్వేశ్వరా ! రామ ! సర్వకమకుఠ !
 ఈధూమి యెల్ల నీర్మస్తియే కాదె
 ఈధూళిసంపయి యెల్ల నీరుదియె
 ఒకనీతకొలుకు నీర్మూని, హ్రుంప

విశ్వము విశ్వము నమయ ను లేవ !
 విశ్వము నీయంతె విలసిల్లుచున్న
 విశ్వవాభుండు నీ పరిత మేల !
 నీరయగున నీడు లేకయు ఏది
 నీరయ నీర్వను చిరశత్రు లవని,
 కాదీరాముల సంయోగగాత
 మాకుతాపర్మము మహిమింత పెరిగి
 అచంద్రకారార్క ములయు లేవ !
 ప్రాచ్యత్య పాపనభాగ్యము భవితి
 ప్రాసీయుంచెను మున్న వాల్మీకిమాని
 భామరత్నమున విరాపాపనరిత
 అమరభావామృతి మృదికావ్యము
 రమణీయ గ్రంథము రామాయణముగ.
 విశ్వరద్రోణులు విజాన మొనరి
 కాశ్యపముగ నిల్చు జగతి నీచరిత
 కాంకింపురామ ! ఉదయ్యము నల్ల
 స్వాంత్యమునం జూచి రావము విడుము
 చేకొమ్ము కూర్చి నీ చిత్తు విత్తులను
 చేకొన్న క్రతఘోర చేయు మనగ
 కాంకించె రాముడు రావము విడచి
 సంశయమెంచిరి జనులు సంయోములు

శ్రీరాముని యజ్ఞసంపూర్తి
 చేరినప్పుడంతాన నీతిను నెల్పి
 ప్రతిగఁ దడి తీర్చి ద్విద్విద్వంసు
 సత్సత్సత్సల శాస్త్రోక్తవిధుల
 బాన్ము రాముఁడు సంపూర్తిఁ జేసె,
 అమరము బుద్ధులు వచ్చి అశీస్స లిచ్చి
 శ్రమముగ పాప్యముల్ గ్రహించి చదిరి
 పడవడి వార్చికి బాలురచేరి
 వదిలించె సభ్యులు ముడవంది వివాగ
 రమణీయమగు తనరామాయణమున
 శమనీయ ముత్తరకాండమ్ము నెల్ల
 సరసత నీవున్యా చరిత మాలించి
 రాముఁడు గైకొని రాజ్యధిరమును
 అరిగిరెల్లఁజురాము సమభినుళించుచును
 భూమినిఁ బాలించె వున్యాకాన్యాముగ
 భవవసంపూర్ణుఁడు వున్యావర్తనుఁడు
 రవికులసోనుఁ జారాదుభూవిభుఁడు
 తనదేలుబడిలోని బతులశ్రేయస్యు
 తనకిల వరమార్గ వస్తువు భావించి
 యజ్ఞమ్ము లొనరించె సత్సత్సత్స దనిపె
 విజ్ఞుల నేదించి విలుధులఁ గొల్చె
 నలిపె సత్కార్యముల్ సద్గోష్ఠి నులపె

విశేషదా. ముల్ విశ్వల కిన్
 ఎన్ని తేరును గుఱు ను జి రాముని
 పన్నెఱుగ నొలదియొ పవరిత శ
 నుటదియు రాక్షస కేహులనైవ
 ముఱవఁబాలక తపమదిని బాసకిం
 బులరగ గడుగొందు నేలొలు శ
 కాలమ్ము యూరి తిలఁగొనఁ జనె

— — —

కౌసల్య మమిత్ర కై శేయుల వరణము

పాదర దిల్లనై బతులను గనుచు
 మేదినిగ్గొను లో నేలుగా నిలిచి
 రాజగరాముఁడు రాజ్య మేలుగ
 రాజగమాన్తు లారాజును శలును
 బాసిగ దశరథపనుభేతు నుఱులు
 కౌసల్యయు మమిత్ర కై శేయు విశ్వల
 నొంద మందిరి యొక్కల యుందు
 మానుగ ఫలియిలె ను బప్పులనుచు
 బాసి కీన్పట్టి నుల పథరము
 రానీయమండగ రాము నోవార్చి
 బుడుతమన్యుల గని ముద్దాడుకొనుచు
 గుఱువు మందిరి తదుకాలమ్ము నెల్ల

వేలాదిదేవులుగా పుష్కల మృ
 నేరిన చక్రవిభు శల్లాంగ్రు బారు
 భూమిపశ్చిమా వృత్తుల గనిన
 వింశాశలు శత మృత్యులెవారు
 అకలాకలంబు బా వాస్త్యేశు గురియ
 లకరియ్య గ నాశ్చ- య్యది వీరి
 ఇదిరి ఎటు మాత్స్యరుత్ స్వర్ణేశమునకు
 లనయలు ముఖాన ముగిసికోరిన

భరణిది మతులు గాంధారపతులగుట

కై శీయి లయ్యుడు శేకయప్పవతి
 వాశేతమున రామచంద్రుని బారి
 వినివిన గంధర్వు లొనరిండు బ్రాహ్మ
 మునిమను గార్హ్యవత్ మునివంద్రు నాశని

సింధువనీ తీర సీమలయలకు
 గంధర్వు లెందఱో గర్వాన వచ్చి
 బ్రహ్మకు పీడించి రాజుల నెవరి
 నిజరాజ్యపదముల నెమ్మ నిగ్మించి
 విశాంతుతుండీరి విచ్చలవిడిగ
 మహానిరాద వారల మనమణిని

రామ ! నీవే యిట్ల రావలె ననుచు
 తదాచి నుచుచోగా రాముఁడారింపి
 నిగుచును బలుఁడైన భరతుని విలది
 "భరతుఁడా నిగుపైకృత్యబలముతో" ౩౧
 నుచుమాను శేయ ముదజాభవను
 వివరిం బన్నించి వేగమ్మ యిది
 పైదుఁ బరిమాన్వి వాఁఁజూములగు
 భానుఁగేనులగు నీతవయు లిప్పులది
 తక్షశ్రుష్టులను తవరంగ నిలిది
 తక్షయ్య కృతిమిఁచు వది? తమ్మునుచు
 భరతుని ముఁగఁడు పృథ్వుగట్టి
 భరతునితోఁగూడ పంపె రామునిను.

నదురవంగంభుఁడై పైకృత్యబలమ్ము
 ననుమాన్వి భరతుఁడు చయ్యవ నేగ
 మాన్యుఁ డాతని మీవమానియుఁ గూడ
 పైకృత్యముతో వచ్చి పాఁడు పెప్పుకల్పె
 శైలుఁ డాదిగా నర్వసింధర్వ
 పాఁడల్ భరతునిపైకి కంఠి
 మాయారణమ్మును శేయ ముకింప
 పా మని పైకావ భరతుఁ డేతెంచి
 బయలు లొమ్మ పృథ్వి వారిపై నడచి

వినిగి భోజనము ద్రివిధము మృతక
 తదివోవుట నైన నగి నీయె
 కాకల శరప్పప్పి భాగగాఁ గనిసి
 గంధర్వలను గల్పి కలగఁగింప
 గాంధారరాజ్యపతి యున్నై భరమంగ
 బనులెల్ల నొర్పింప నింపునగ మును
 వనుశమలఁ చేసి వనిది పోయెనె

శ్రీకృష్ణుని కుమారులు మధువురాని
 పతులగుట

అనుచరయురిముగా పనురేంద్రు లవల
 పనిలోన శ్రీకృష్ణుఁడంత మొందిరి
 అనుశరంబలతో భాసిల్లు పలు
 మునాసియనీరిగా మధువుర మ్మేరి
 లవ స్త్రీలు పునాహుతమ శ్రీకృష్ణుని
 యనుచారి నింద నితిముడిమృత
 మధునిదికొల్పరా మంపలమ్ములను
 పృథివీకులంజేరి విరిధి సైన్యముల
 వారికి నయము గా భాగించియిచ్చి
 శ్రీరామునిదింప చిత్రమునందు
 కోరికనొకమగా చేరి నయోధ్య
 వీరి శ్రీకృష్ణయన విజయఁదె రిరిసి

రావణుని సంతతి రాక్షసుల వంశము
 కావర మృగములకు కడక శత్రువులు
 క్షణలోప గంధర్వుల బంధులు గర్వి
 భవదెంత భరమెంచు సాహస మృగముగ
 కన్యల విలయములకు తగునీది పొగడి
 నర్మకమున రామచంద్రుల ముప్పొంగ

లక్ష్మణుని సుతులు రాజులగుట

భరతశత్రువులు బానిసత్వమును
 పరిపాలకులజేసి పచ్చట కలసి
 విలసిల్లుదులు విశ్రవదనులు
 లలితస్వరూపులు లక్ష్మణుమతులు
 బ్రతి పంగడ చంద్రశేఖరుల సూత
 హృతశేఖరులజేసి పరని శ్రీరాముల
 పంగధూలుగిది మల్లావీధులి
 మంగళోత్సవ కార్యములను నింపవ.

కమలమృగము రాజ్యధర్మముల తెలిసి
 రమణీయముగ బాగు ప్రజల నేలుచుండ
 కనుగొని మనముల కనుమున జింది

అమలము మువ్వనను పలుకెంచి నాడు
 పరగున సాగిత పురికి క్రీరాము
 శరణుగీవయె తను పరమార్థ మనుచు

బ్రహ్మరేవుని దూతగ యమయె
 రాముని దర్శించుట

ఈరీతిగా గాల మేగుననుండ
 క్రీరామునకు కొలుయి దేగునెంచి
 అడుకెంచితిని రామ ! త్వరగ నీకొక్క
 పగమరపాత్యమున్ వలయునుకొలువ
 మనము మాటాడుచో మనమధ్య ఇవరు
 చనుజేరరా వలె చనుకెంచు పలుని
 మరణింపకు నీవు గురిపించువలయు
 మితీ బాహురని మదిసంచు చోక
 అటులైతి చెప్పెద నకుగ వానూని,
 యటునె యని రాముఁ జంగవరించి
 బాపున ఇవలను తరలిరాకుండ
 గాపురచె బాపురమృగతనె అమ్మయి
 తోడ ఇవ్వరు రాకుండఁ జూచి
 యే గాంతునను ముదిరుట్లు వలించె.

"మమీష్టి మంగళా వర్చితి య్యో
 నరగుణ గౌరవాత్ నాదోంప నీత
 మునినయి యమలభమ మదమన నిటకు,
 విమలయ్యో యావాత్ విన్నవించెదమి.
 "నా కామలంబపు శ్రీరామ నీవు
 భావనీలంబున దైత్యలకాభ
 వారించ మరలకు బాగ్దాన మొనరి
 శ్రీరామమూర్తిగా కీర్తిని బుట్టెది,
 రావణుం బాదిగా రాక్షసరిది
 కావర బుడలించి కడలేనాపు,
 భరణీలంబున భర్తమ్యు నిలిపి
 కరుణతో పాధుఁ గాపాడినాపు,
 అజర్మపతిగా నవని నేరిరి
 అజర్మపతిగా నవని నిర్మిరి,
 క్షేమదాయక మయి భూమి నెల్లపుడు
 రామరాజ్యము నిల్పు రాజరిరీతి
 పూర్తి చేసిరి నీవున్మాకార్యమ్యు
 క్రింద నది నివర్తనమొల్ల
 చేరకు శ్రీంశ్రీ కీర్తి యిచ్చటకు
 శ్రీరామ నీపాదసేవల కొరకు
 పాదపద్మన నీ దేవలంకరణి
 వేదగ నిధి విచ్చేయఁగలము

వీరక శేఖర ! నన్ను గొల్వంగ
 నీరాక కొలుకుల నిలిచినా" ననుచు
 పరవీర్తి పుడిత వారత్త శ్రీరామ !
 అనుబెంచి నుడిచితి" న్నయి యనుచు

లక్ష్మణదేవుని ప్రాణశ్యామలము

పరవీర్తి పుడిత వారత్త న విచరి
 మరల రాధులై జేదా మాటాడుచుండ
 వివరణ నొగడి తెలుపలి నుండి
 ధ్వనియొకఁ దెచ్చరా" పలుకుచున్నట్లు

"రక్షయక శ్రీరామ భరణిపాలుపకు
 నుడువుచు నారాక కడువేగ" ననుచు
 ముక్కిరి దుర్వాసముని శేకలిమిచు
 గ్రమ్మక వ్యారమ్ముకడ శీగుడెంచె
 అటు ని రళసమ్ము పరసి లక్ష్మణుఁడు
 "స్వామి కాని నొడివ రాముఁడు లోన
 మంతనం లొకరితో మాటాడుచుండె
 ఇంతలో వచ్చి మిమ్మాక్షిండు" నినుగ
 పురికొవయున లేగి పండ్లు దీసింది
 తెలుకుట రాకచీ దుర్వాసఁడొని

"శివుఁడైవ నాశమ్మ చెప్పగ లేదు
 ఎవరురా! నీవు స్పృష్టు లా పెదవు?
 ఇప్పుడే దుర్వాయుఁ జేరెంచె వదలు
 చెప్పుము రామునో" శ్రీకృష్ణుని నీవు
 నీదేగడుండివ నిన్ను శంకి
 నీవంశవాశమ్ము గాదెంచు" వనియె
 ఒకప్రక్క దుర్వాయు వస్రవోపమ్ము
 ఒకప్రక్క శ్రీరాముఁ డొడఁగిన మోక్ష
 తీరి పెట్టివల్లయి యులమ్మునందు
 ఎటుగక కావప్పు డేమిచేయుటయో,
 నకలబంధువులను సమయటకంబు
 ఒకఁడు చచ్చుటయె మేలుంబై ననుచు
 పెనుకాశకుండగ పెదలి లక్ష్మణుఁడు
 మునిరాశ లోనికిం బోయి వదించె
 శ్రీరామచారి యున్ బయిచంద్రుఁడు మన్న
 చ్చారంపుకలపు న భక్తులఁజేసి
 తమకు లక్ష్మణుఁ డడ్డుకరిచె నటంచు
 యముఁ డాగ్రహించి కావంగను మిగిలి.

శ్రీరామచంద్రుండు శ్రీకృష్ణుని వచ్చి
 చ్చారమ్ముకడ మన్న తపసిని చూచి
 అతఁ జాశలిగొను టాశ్చర్యం నెఱిగి
 అతనిక్షుధ దీర్చి యర్పించి పంపె.

తానేనా మోక్షమార్గముల యుండెంగ
 అనతి లేకుండ లోకకి వచ్చి
 ఏమిన్న తయ్యము లక్ష్యముల నుచును
 ఏమింది రాను నీ ఏమితివంతులన
 ను నివసిస్తాడుగా ముఖ్యులఁ చిలచి
 విడిచితి శత్రువు విషయము లెల్ల
 "ప్రతిపద రారాదు ఎవరి లేక మెప్పుడు
 ప్రతిపదమైన నశ్వరచనియ్యె తప్ప
 నశ్వరము దప్పకు ఇగిలికే ముప్పు
 ప్రత్యేకాయము భర్తచాలనమునకు
 అనుకూలంబు ఈ యెదిని నూన్పుకొను
 భువనం" మృదించెదని మును లేగివారు

శరణములనుగ నున్న శత్రువు మరసి
 మోక్షమున దుఃఖించి శనలే రాముండు
 అబద్ధువీరుఁడు నీరుఁ జరిగితి పరాఁడు
 లలితమర్యాదఁ నీ లక్ష్యమూర్తి
 అపరాధ మేమియు నవధిలేకుండ
 విచారమీరితి విధి చేసి ననుచు
 స్వాంతమునం దతిసంతాప మంది
 చింతాదుమగ్నుడై చెడితైర్వయిల్ల
 చింతాఁటిమండియు తనతోడు నిక్ష

తనతోడిటి లోకముని విశ్వసించి
 తనవంట పండి తనయ నేకించి
 తనకంటఁ బ్రవేశిల్ల త్యాగమొనర్చి
 బహువిధ పద్ధతి భామకఁ జూచు
 మహిమిద మహలిక మహానీయహార్తి
 తనకమ్ము దీటు యెక్కు, తననే యట్లయ్యె
 తనకేయి దుగిలెను భరణియుం జనుచు
 గతిలేని మనుజుని కరణి దానించె
 ధృతియెల్లఁ మూలిక రీతి రాముండఁ.

అన్నగారి విచార మరసి లక్ష్మణుఁడు
 అన్నపాదము లంది యింటి బట్టి
 "లోకకఁ జనుచును చూచ లోకాదు !
 నీధర్మమును నీవు నెఱవేర్చు మయ్య
 నీయాజ్ఞలని విూటి నీవిలువయుండె
 చేయఁగూడని పని చేసితి నేను
 ఈయస్థిపంజర మేఁదైకఁ గాని
 వాయుగ్ని శ్రీరామ ! నీయందె నిలుచు
 కరుణయేటికి ధర్మకార్యమ్ము లందు
 పరమునీశ్వరు నెల్ల వాఁడవునిలుచు
 కక్షింపు ప్రతిదను రామ నన్నియ
 కక్షింపు" మనుచును శిరస ముదాగె

కమ్మని కీరియ్యి కమ్మని భక్తి
 కమ్మని గీరియ్యి కమ్మని మెచ్చి
 'ఎంకెనన్లు' మూర్తి పెండ్లియడవు
 ఎంతిడువమ్మన దిలకు నీకాకగ
 మన్నులమ్మగ! యంచు నాదర మ్మనగ
 | నీదు గావును కాగిటు బూని
 వగయను కాశేయి పగి నొక్కింత
 తెలువరో లమ్మగుం ది'చి రాయలకు
 పువలు నెచ్చునై న పొమ్మ నీవకును
 దివనాడుటయగునాడ కడకుచంపుటయె
 అని యొక్కలో నంది అమోఘ మ్మనగ
 అడలని దిక్కుయి యనియె నీరీతి
 నమ్మనినన్లుగ చిన్నకమ్మంత
 మున్నెంపుయెయ్య నామాటని నెంచి
 చేరిత నిల్చివు కిక్కింపవలసె
 చేపవలెను నీదోసమ్మ లేక
 కళ్యాణదర్శనై అగతిని నిలచు
 కాశ్యరమ్మగ నీదు నచ్చరమ్మ
 దిలకును లమ్మగుండ ఈ మృద్ధిని నాదు
 కనులకు నీదింక కనువడరాదు
 దివనాడుకుంటిని విధి లేక నిన్ను
 పువని నెచ్చుటై న పొమ్మని మోక.

లక్ష్మణదేవుని మహాప్రస్థానము

రాముడు లేచి రాజ్యస్థుడై
 రాముని చూచని ప్రాణియు లే
 ఒక్కటే గమ్యమీ యుద్వి లక్ష్మణుడ
 కొక్కటే లక్ష్మణు ఓక్కటే చాలి
 వారాముగూడు అగ్రాగ్రగుండై వ
 శ్రీరామమూర్తి నే చిత్రావ : ని
 అచటి వార్లె వశ్రువుల నివ
 అచటినుండియి యునికి లక్ష్మణుడు
 భానులోటి నమావ భానుగేజ
 మాగవచ్చువ రెల్ల సహృదీరి
 నిరుపయోజనమొక స్వమ మూని
 ననయనాశరంగిణి జలముల మునిగి
 అరుదెందులున్నది శూన్యంగ యనుచు
 మరలెల్ల సాష్టాంగ మొన రాగేళ.
 లేచేంద్రుఁ లేచెంది విష్ణునిమావ
 శావనీవాస పవళింపఁ జేసి
 కనుభ్రుకో లక్ష్మణుం గొనబోయి వివి
 విరుచికులను నిర్వి విలుధు ల్గొనె

జేవకలంఘులు దివిపైవ తనకుఁ
 గాదించు పూజలు గొల్పి వేగ
 స్థిరకరాత్మవధా జేచియి యగుదు
 పరమపదమ్మున కరిగ లక్ష్మణుఁడు
 అదిజేపునియాప మమరంగఁదాల్చి
 శ్రీదేవి విష్ణుల సేవించు కొలుకు
 పతి లక్ష్మణుని మహాప్రహ్లాదవార
 నదిధీరచిత్త మై యాలించి శేరి
 పరమపదమ్మున పతిఁజేయకొలుకు
 సుయచిరాత్మజ్ఞాన శోధిత యగుదు
 యోగరయాధిలో నూర్చి కాదేవి
 వేగఁ బ్రసేసించి నీది ప్రాణములు.

మరలవుల పట్టాభిషేకము

ఒక మిస్తి చురిస వార్త యే మరల
 మరల శ్రీరాముని మదిలోన మనలె
 తనలక్ష్మణునిఁ బాసి క్షణమేని యిఁను
 మనలేని భావమ్ము మనసులోఁ దోచ
 భరతున కిల రాజ్యపట్టమ్ముఁ గట్టి
 భరణి వ్యజించి తా నయగఁ దలంపె
 భరతుఁడు వేగ యావార్త వాలించి

శకుశంశుఁ డని రాముచరణము లంటి
 “శ్రీరామ ! మోహనసేవయే కాని
 ఈరాజ్యభోగము లేనొల్ల” పనియె
 భాత్రిని రాముడదే తనకు స్వయంగా
 శత్రుఘ్నుడును చేగ చూపెనెంచి నుచిత.

తియగులే దాతని శీవభావమున
 మిలుగులే దాతని మామనమ్మందు
 రాముడు చేగమే రాజ్యము వదలి
 భూటని విడచి నీయమ్ము నెఱిగి
 వచ్చిరి బంధువులే వచ్చిరి ముందు
 వచ్చి రమాత్యులు వచ్చిరి ప్రజలు
 శ్రీరామచంద్రుని చేరి కొల్చుచును
 రాదులై వారెల్ల ప్రార్థించినాచు

“కార్యదక్షులు రామ ! శమనీయగులులు
 ధైర్యబలశోభనైశ్చ భర్తృకర్మరులు,
 విరాధివీరులు శ్రీరామచంద్ర !
 భూరిపాపములు నీవుక్రమ విధ్దుమును
 వానిగా వారికి వట్టములే గట్ట
 కోసలప్రభయొక్క కోరిక” యనిరి.

గుఱ్ఱపురు యొద్దంబు కలకృష్ణుని కెల్ల
 పరమహంసమున గాల్గొద్దటని,
 "ప్రేమినులకీర్తితో ప్రాభవ మృగగ
 నందః నేలు" జటంతు నాశీస్స లిడిరి

వనమున మున్నించి కనుకొక్కెను
 మునుయోయోమోదమ్ము చు నుముంతు బుని
 నమముగా భాగించి నంబుకొకలము
 నమచిత కాప్రకృత నరణి రాముడు
 లలితనద్గుణైర నభవకాఖ్యలను
 తెలుపొచ్చు కృష్ణాభీషేక మృగశర్ప
 సుమచిత ప్రామాణ్యకౌఠ దలిర్ప
 తెజఃయుగ భాగమో యిసుపురి కిచ్చి
 మానితవర్తనలో మహానీయగుణులు
 జానకీరాముల మానులు బాదు,
 ధీమతై కెద్దలదీపకలో నజసి
 భారీభారల రాజ్యభాగమ్ము లందు
 భూమిని బాలించ వుగ్యకార్యముగ
 అమోదహర్షమ్ము బంది రెల్లనను,
 రామునివంశమ్ము రాజరిరీతి
 భూమిని వర్ణిత పాలువు తేసారి.

అంధమిత్రులకు రాముని వీరోక్తిలు

తపశ్శాస్త్రభారమ్ము భరింపి ముగిసె
 తపశ్శాస్త్రము విశుద్ధభావమ్ము వండు
 సేవయు నటించు నేరియైనాడు
 భాగవతోక్తముల్ యెల్ల నెల్లము,
 మానవచర్య నూటయే శత
 భాగవదగ్గము లైన తపశ్శాస్త్రము
 అలసైన యొకటివలె భావనయాధి
 నిలిచెను రాముని నమ్మితి యెల్ల
 కదలె రాముని యూర్వగమవాధిలాష
 పుణ్యసంగమము లోక పూజ్యులై యలరి.
 చేరి అంధపుల్ పేదహితు లెల్ల
 శ్రీరాముపాదముల్ నేలించుకొనకు,
 వచ్చె ముగ్ధపుండ్ర వానరనదులు
 వచ్చెను అంధాధిపతి విభీషణుడు
 పాదలెల్లకు వచ్చి భక్తితోనిలరి
 బాదులుగిర్వి రా మృగమృగము
 అంధులు శ్రీరాము వర్షించువారె
 అంధులు రాముతో పరిగడువారె.
 ఏమాట నెవ్వరి కెఱవెప్పవలెనో
 అమాట శ్రీరాముఁ జరసి వదించు,

ఏది విధిమనఁ ప్రేమతో దురి
 "నిలిపి నిధర్మమ్ము నిలియు ప్రేమ
 లాలితనిగమ్ము లంకాపురమ్ము
 పాలింపు ననురథు పంపె రాముండు,
 గ్రాహక ద్వంద్వంబమ్ము కాంధమ్ము లగుట
 కుండలు చిరకాల ముద్వీపై వదలు
 గవతాళ్యకవ భక్తి శత్రుయత్వమున
 వివరముఁజై యున్నట్టి హనుమంతోఁ బాది
 చిలువపు నల్వయఁ శ్రీరాముఁ వదలు
 "వరమభిక్షుగదే ! పావనీ ! నీవు
 వేదాంతమూర్తిని విజ్ఞానానిది
 పేదని తులలేని మేటినిఁబ్రభవు
 పరమనిష్ఠాద్విత ప్రహ్లాదబుద్ధిఁబ్రభు
 పరమేష్ఠి నగుచువు భావికాలమున
 ఇలపైన నాచేరు నిలచునంబాక
 తెలుపుగ నీవును చిరజీవివగుచు
 అనర్వకాల మొహనుమంత నీవు
 భానునయశముతో వరలందు" వదలు

పోయిలన్ బంధుల పరివారములను
 కూరిమిలోఁ బాది కళలమ్ము లడిగి
 చిరసౌఖ్యములొగల్గి జీవింపుఁ వదలు

కరుణతోఁ దనకుంధకాంక్షలు దెలిపె
 ముదులున్నచోటి విశయఁజై యేగి
 ముదుకొను భక్తితో మ్రొక్కి పూజించి
 పరమేశ్వరుడు నును వెంజపూజ్యుండు
 భరణిరి తనకులగుదువుగా నుండి
 తమవంశక్రింది తమశ్రేయమునకు
 తమప్రాభవమునకుఁ దగురావత్తున
 మునివక్తివృద్ధి పాదవనజమ్ము లంటి
 విశయఁజై సాష్టాంగమారు లర్పించి
 నీలువాఁడె నీదికి కా నరిగెద ననుచు
 నాదీగించె రాముఁడు స్థిరభాషాముల
 ఆ మునిచంద్రున కార్యతోఁ దెలియు
 రాముని చిత్తముం దేనియన్నదియొ
 ఎఱిగించి మానీప్రవరుల కిహార
 నగగున తిక్కానర్థపరంభుఁ దగుచు
 రామచంద్రుని మహాప్రస్థానవిహిత
 హోమాదులను పితృ మొనరించె వేగ.

శ్రీరాముడు వైకుంఠమునకు పేచేయుట

తిరువీధి గ్రహరాశి యుచ్చయై దెలిగి
 గడియ రాక్కొక్కటి పుంబుపైఁ గవచి

ప్రతిమలమ్ముగ వచ్చె రామచంద్రుండు
భవివీడి నివిగోగుల్ నమ్ముకాము

ధరియించి వ్రేలుల వచ్చునరుములు
ధరియించి మేనువ ధరకొలనరుములు
అలోకనము వారికాగ్రాహ నిలిపి
నీలశీకమ్ములు వ్రేలాప వైచి
అవనిమ్మువ ధ్యానమానమ్ము లెనుగ
మానితకాంతకుడు మహిమలేఽస్వి
రాజగృహము వీడి రాముడు వెడలె
భూజను లెల్లరు శేతలు పెట్టె
భరతశత్రుఘ్నులు భార్యలతోడ
నరులెంచి నిలిచిరి యినుగడ అందు
శమ దమ నియమాది సద్గుణభయము
నిచులనివేఁమ్ము విజయలక్ష్మియును
రాక్షిణ్యకామ్యులై కృతకౌర్యమ్ము
లక్షిణ అపరవ స్వాధ్యాయవిధులు
కాస్త్రాగమోచ్చల నద్విశేషములు
కస్త్రాస్త్ర కామ్యక చమలశత్రులును
ప్రతిమలోప నివశ్రుతాసార మహిమ
వివిధ పూజామంత్ర విజయాలములు
విగలేలోయావ మురగిన పగిది

ప్రళటాజ్ఞుల కాంతివాహినిగాగఁ
రామునిదెంటి రహ్యాత్మవముగ
కాదుకాళ్ళకులతో కడలివచ్చివది
మరదిత స్త్రీహవ మంతరాళ్ళనుల
పుకలమ్మి యేతంత నలుదెంత క్రీ.రాము
ఘటోబుచివ్యాసనప్పంశ్రుద్రువ
సాంజర్యరూపయై పొదితి వత్తు

గురువులు నదివులు పుకజుటో మాను
లగుదెంచి రొకపెండ్లి కరిగమరితి
ఒక వడి మృగ కీట ప్రాణసంతులు
విశదహర్షమున నెంటిందినది
భూమిసమస్తము కామునితోడ
సామోదయగ నూడి పొసిడ్లుయై
అరితి నరయుత్ర దీరమ్ము దరితి
శ్రీ.రాముఁ కల్గన చేయవచ్చుని
వనమీడ్చి యాదిగా నెకవసు తెల్ల
కలుదెంచి కట రాము నర్చించుకొలుకు

విసవచ్చు గొకవాని వియవీధి వంత
జుదుతెల్ల రాళ్ళర్య వకిముల విసగ

శ్రీరామ! కథురామ! శ్రీవరంధామ!

శీతగణాశాసక ! దివ్యావతార !

నగలలోకాధార ! పాధువిచార !

ప్రళయకలహార ! పాపరంజిత !

కాలింది నీ మామహాశాసక మిలకు

ఏలగా రావయ్య యుల్లోకమిలు

మనుచిత్ర వైభవ మంతరక్షిత

గరుడతాపాన మెక్కి కవలీరావయ్య

తాగేల వైకుంఠసామ్రాజ్యమునకు

మేగరావయ్య శ్రీవిష్ణువర్ధరావ !

శ్రీరామ నీతయి చేరియి హృద

నీరాకళాబలయి కలిచిత" కనగ

వెపుల సోపయంత నీతనామమృ

ప్రదీపలహారాన రాముడు కుప్పొంగె,

అరుదేర తపహల వసుగుణమృదులును

సుగుణ రాముడు సుయయ్యల తోర్చి

కేమరమందంబును విశ్వమోహనము

తపదివ్యహృదమృ గలచె నెప్పుదిన.

ఒక నియమములో మానవులు బుండి

నగల దిగ్భాస్కర చూ సంజీవిత తోడ

మోగిరిలయును కపకచేలములు

వినుకొన్నభరితన్న కమలతోడమ్ము
 రాజత శ్రీవత్స రమ్ముల రంభవము
 దైత్యదంఠీమాల వదలు పక్షమ్ము
 చక్రమ్ము శంఖమ్ము భాష్ట్ర దండమ్ము
 విక్రమచిహ్నముల నెలయెడ పట్టములు
 ముగిసినచాలమ్ము నుదురుతోట్టలము
 జగదీశరమ్ముమ్ము క్యాయమండరము
 భామకోటిప్రభా భాష్ట్రత్రకాశ
 మానవమ్మున నెల్ల హరిమావడుచట
 లోచనోత్పరముగా చూచువారలకు
 గోచరింపెను కాంతికోమలమ్మునుచు
 భరణశ్రమమ్ముల భక్తి కేషమ్ము
 లరిగి లీడములయ్యె నాచూచుచుండు

శ్రీహరిన్ దేవతల్ క్షితిదాసులెల్ల
 పాపీ, పాపీ ! యటంచుఁ బ్రార్థించినాడు.
 అతిథక్తి శ్రీరాము పడుగుజాడలనె
 కృతనికృతమ్ముల నెందఱోజరులు
 భరణిని తమకిదే పరిపూర్ణమరుచు
 నరయూచుదినిఁ జేరి యరిగిరా మనఁ
 బాసిగా వారికిఁ బ్రత్యక్షమిచ్చె
 భామకభామమ్ము స్వర్గవాసమ్ము

భరణూపదీ దివ్యభావాల మునిగి
 యరిగారు ముగ్ధివుల దగ్గనిఁ జేర
 ఆచురిశిల్పిని పలుఁ పెప్పిని నీలు
 వమలాస్మితై చేరి రటులనే వేగ
 ఏదేవతాంశల నిలమి పోంచి
 మేడినినై జన్మ మెత్తిలో మరల
 పూనిది వారల పూర్వరూపములు
 కావదు తెల్లరా వాటిని మునిగి

భరణీకి భంజలో కరుదించి నిలచె
 పరమాత్మరక్తుగా గరుడవాహనము
 చేవత లకుచుల దిక్పాలవరులు
 నేమిందు చిరుగడి చేరి నిల్వంగ
 గరుడవాహన మెక్కి కదిలియగతుల
 కరిగ నారాయణుఁ జత్రచిహ్నులకు.

ప్రవిమలభక్తితో వివిధ తాపము
 వివిధపూజావిధుల ప్రీతిగాఁ గొనుచు
 యేమలమ్ముగా చేవతుండ భుజ ప్రసాద
 విమలమందరముగా వినివాన గురియ
 పరమభాగవతులు పార్వతీమందరము
 మరలును దేవర్షి వయాలను చేరి

క్కాచులాకార | శ్రీరామావతార !
 క్షేమంకరా | సర్వకీవవాధార !
 సర్వజగద్వాప్య | సర్వకరణ్య
 సర్వేశ్వరా! యది స్వాగతహియ
 బాసుజేప్తుడు చేరె నై పుంకశ్రీరము
 భానురమ్మగు తన భవ్యవాసమ్ము.
 నైష్ఠవీయవరము వచ్చి ఈశ్వరు
 విష్ణుకీర్తనఁ జేసి వేళ్ళ నీయంగ
 శ్రీరాంరస్వయముగా చేయూర నిద్రి
 శ్రీరాంరైఁ జేర్చుచు శేషతల్పచు న.

వై కుంఠ మ హి మ

శ్రీదేవి విష్ణువు శ్రీకరాకృతులు
 జేదాంత జేద్యులు విశ్వరూపులును
 విశ్వకర్తలు బాహు విశ్వపాలకులు
 విశ్వసంరక్షకుల విశ్వాత్మకులును.
 లోకకళ్యాణైక లోలాత్మ్య లమల
 నై పుంకబాసులు బాత్సల్యనిధులు.
 పూర్ణ సౌందర్యమ్ము ప్రణయసర్వమ్ము
 వర్ణవాసీత మానై పుంకమహిమ
 వర్ణమ్ము కాంతమ్ము వశ్వానిశయము

నిర్మిత్త్యు నిర్మి : హృత్యో తదిథవ
 మునియూత్యాన వ మాభ్యాన్మి కన్ము
 మోక్షవిధానము మానా శయమన్ము
 భాగవతోత్తర శస్త్రజయ్యలకు
 అగ్రాగ్రైల కాశ్రయ మృదియె.

పరిత్రుతి

మనీషి భారతి, శక్త్యను పార్యతియె,
 మరణమను మరణమను అగ్రైల యటకు
 విష్ణు చరితము విష్ణునిమహిమ
 విష్ణునిలలు కేతు ల్లింది
 "నర్వచరాచర అగ్రై లైపల
 నర్వపాశ్యములిచ్చి సంకోష నిచ్చి
 నీ నర్వపాశ్య లైత్యమై యలనీ
 భాగ్యిల్లుగళంతు వాంఛించి చనిరి
 కాశీరాముల చరితము నంను
 మానితోత్తరభాగ మహిత దిగాళ,
 నమధిక మాధుర్య సాహిత్య సార
 రమణీయ ముత్తర రామాయము
 చదివిన దినినను అమల గ్లరకు
 నభమనోన్నతిభాగ్య సంపత్కరము.

గ ద్య ము

ఇది శ్రీ భారతి కరుణాశతాక్షర్య కవితాదిత్య జాతిసంతోష
 కవిత కన్నమాంబ సక్రాంత్యశ్రుత కవితా
 కవిభూషణ విరుచాంతి నవనదిధేయ మల్పారాయ
 నామధేయ ప్రసంగితైవ క్రితీతరరామాయణకథ
 సర్వము సంపూర్ణము
 ఓమ్ శివో నమః.

శ్రీ కొండేపూడి నుబ్బారావు రచనలు

ము ద్రి త ము లు

- 1 కావ్యాంజలి క్రాసు 16+82 పుటలు వెల రు 8-50
రమణీయ ఖండకావ్య సంపుటి
- 2 శీతామృతము డెమీ 36+828 పుటలు 15-00
18 ఆధ్యా శ్లోకములు వానికి సులభశైలి
తెలుగు పద్యములు, తాత్పర్యములు
- 3 శీతానంద్రహాము డెమీ 48 పుటలు 2-00
భగవద్గీత 18 ఆధ్యా సారము వచనము
- 4 సర్వేశ్వరస్తవము డెమీ 82 పుటలు 1-50
ప్రార్థన పద్యశతకము
- 5 శ్రీవేంకటేశ్వరకర్ణామృతము క్రాసు 72 పుటలు
పద్యకావ్యము 4-00
- 6 శ్రీ సూర్యనారాయణశతకము క్రాసు
86 పుటలు 2-00

సులభశైలి ద్వీపదకావ్యములు

- 7 శ్రీమద్రామాయణము క్రా 24+800 రు 12-00
- 8 శ్రీ ఉత్తరరామాయణము క్రా 16+128 5-00
- 9 శ్రీమహాభారతము క్రా 16+142 5-00
- 10 శ్రీమద్భాగవతము క్రా 16+812 12-00

మొత్తముగా కొనువారికి ప్రతులసంఖ్యనుబట్టి
తగిన డిస్కాంటు లభించును